

Zpráva o násilí z nenávisti v České republice za rok 2011

In IUSTITIA, o. s.

Zpráva o násilí z nenávisti v České republice za rok 2011

Klára Kalibová (ed.)

Martina Dvořáková: kap. 3, 5.1., 8

Vydala In IUSTITIA, o. s.

P. O. Box 15, 110 00 Praha 1

www.in-ius.cz

IN IUSTITIA

Jazykové úpravy:

Eliška Froschová Stehlíková,

Iveta Žabová

Grafické zpracování: Martina Dvořáková

Foto na obálce: Naďa Aliová

Počet stran: 44

Vydání první, 2012

Vytiskl: VS Tisk – Vazební věznice Praha-Pankrác,

VS Praha, Soudní 988/1, 140 57 Praha 4

Publikace vznikla v roce 2012 za finanční podpory Nadací EVZ a OSF.

ISBN 978-80-260-2573-3

Pro část zprávy Monitoring/Sběr dat byla využita data spolupracujících organizací:

Židovská obec v Praze,

ROME A o. s.,

Organizace pro pomoc uprchlíkům,

RUBIKON Centrum,

Tolerance a občanská společnost,

Sdružení pro integraci a migraci

a Český helsinský výbor.

Obsah

Úvod	5
Struktura Zprávy	6
1. Násilí z nenávisti	7
1.1. Skupiny ohrožené násilím z nenávisti v ČR.....	8
2. Násilí z nenávisti a právo	10
2.1. Hmotněprávní úprava.....	10
2.2. Postavení poškozeného a zákon o obětech trestných činů.....	12
2.3. Odškodňování obětí trestné činnosti z nenávisti.....	13
2.3.1. Trestní řízení	13
2.3.2. Peněžitá pomoc obětem trestné činnosti.....	13
3. Sběr dat/Monitoring násilí z nenávisti	14
3.1. Metodika	14
3.2. Zdroje informací.....	14
3.3. Ověřování a zveřejňování incidentů.....	16
4. Incidenty z nenávisti v roce 2011 – Shrnutí a trendy	17
4.1. Trendy.....	18
5. Vybrané významné momenty z hlediska násilí z nenávisti v roce 2011.....	21
5.1. Bezpečnostní situace na Šluknovsku.....	21
5.2. Prague Pride.....	24
6. Přístup veřejné správy k násilí z nenávisti v roce 2011.....	26
6.1. Ministerstvo vnitra	26
6.2. Ministerstvo spravedlnosti	27
6.3. Zmocněnkyně vlády pro lidská práva a Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.....	27
7. Právní a jiná doporučení	28
7.1. Legislativní doporučení.....	28
7.2. Doporučení pro proces objasňování trestné činnosti	30
8. Přehled incidentů z nenávisti zjištěných In IUSTITIA v roce 2011.....	32
Literatura.....	42

Úvod

Zpráva o násilí z nenávisti v České republice za rok 2011 (dále jen Zpráva) se věnuje aktuálnímu stavu násilí z nenávisti, popisuje současné trendy, poukazuje na problémy legislativy a aplikační praxe a předkládá závěrečná doporučení.

Násilí z nenávisti představuje zásadní bezpečnostní, právní a politický problém, ohrožuje demokratické principy a kohezi společnosti, poklidné soužití lidí v ohrožených lokalitách a pocit bezpečí dotčených komunit a jednotlivců. Stát a veřejná správa ne vždy reagují na hrozbu násilí z nenávisti odpovídajícím způsobem. Přes veškeré změny jsou stále opomíjena práva obětí trestné činnosti a práva obětí trestné činnosti z nenávisti zvláště. Bariéry v přístupu ke spravedlnosti, uzavřenost a nevstřícný přístup k obětem pak sekundárně ovlivňují důvěru obětí v systém trestní spravedlnosti.

Téma násilí/trestné činnosti z nenávisti není v České republice dostatečným způsobem rozeznáváno veřejnou správou, akademickou sférou i třetím (nevládním) sektorem. Incidentsy z nenávisti jsou málokdy vnímány jako hrozba pro celou demokratickou společnost. Často jsou interpretovány jako násilí na

menšinách. Přitom jsou násilím z nenávisti ohroženi jak představitelé minorit, tak majority. Násilí z nenávisti ohrožuje konkrétní osoby, jednotlivé komunity a celou demokratickou společnost.

Zpráva je určena všem, kteří usilují o prohloubení svých znalostí v dané problematice, zabývají se prevencí kriminality či pracují se skupinami ohroženými násilím z nenávisti. Zpráva je zpracována kvalitativně a je opřena o konkrétní poznatky nevládní organizace In IUSTITIA, která se od roku 2009 věnuje prevenci násilí z nenávisti v České republice.

Věříme, že i s přispěním této Zprávy se podaří upozornit na rizika, která násilí z nenávisti představuje pro konkrétní napadené, ohrožené komunity a celou demokratickou společnost.

Klára Kalibová,
předsedkyně o.s. In IUSTITIA

Struktura Zprávy

Zpráva se skládá z několika na sebe navazujících částí. První část je věnována obecně **problematice násilí z nenávisti** a jeho obvyklým formám typickým pro území České republiky. Jsou zde definovány skupiny ohrožené násilím z nenávisti a způsoby, kterými obvykle dochází k útokům na ně. Je představen způsob, kterým k násilí z nenávisti přistupuje české právo.

Navazující část Zprávy je věnována **sběru dat** o násilí z nenávisti. Pro incidenty z nenávisti je typická výrazná latence, pouze zlomek je zaznamenán v kriminalistických statistikách. Proto lze alternativní sběr dat považovat za nástroj, skrze který je možné poznat rozsah, a především obsah a charakter incidentů z nenávisti páchaných v určitém časovém období na určitém území. Je představena metodologie

Foto: Roman Varga

sběru a způsob, kterým jsou data ověřována, analyzována a dále zveřejňována. Zpráva se též zabývá kontextem a sociálními souvislostmi, ve kterých dochází k incidentům z nenávisti. Zpráva upozorňuje na všeobecně měnící se atmosféru české společnosti, která do značné míry napomáhá páchání trestné činnosti z nenávisti tím, že otevřeně či skrytě incidenty z nenávisti schvaluje či ospravedlňuje motivaci pachatelů.

Hlouběji se zaměřuje na **události podzimu 2011 ve Šluknovském výběžku**, které lze považovat za zlomové a určující pro následující období. Došlo totiž k nárůstu otevřených protiromských nálad, kterým současně nebyly a stále nejsou do cesty stavěny dostatečné bariéry z pozic státní správy, akademické sféry a občanské veřejnosti. Druhým významným

Foto: Židovská obec v Praze

momentem loňského roku, kterému se Zpráva věnuje detailně, byl pochod hrdoosti **Prague Pride** organizovaný LGBT komunitou. Akce se nestala terčem intenzivnějšího fyzického násilí, tak jak tomu pravidelně je v některých státech jihovýchodní a východní Evropy, negativní reakce však přišla ze strany představitelů církve a státu.

V další části se Zpráva věnuje **zhodnocení přístupu státní správy k násilí z nenávisti** v uplynulém roce. Násilí z nenávisti tematicky spadá do gesce resortu Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti a Zmocněnkyně vlády pro lidská práva.

Důležitou částí Zprávy jsou **závěrečná legislativní a praktická doporučení a přehled incidentů z nenávisti** zaznamenaných v roce 2011.

1. Násilí z nenávisti

Násilí z nenávisti je útočné jednání směřující proti osobě, jejímu majetku či jiným hodnotám, motivované předsudky útočníka vůči napadenému z důvodu skupinové charakteristiky napadeného.

Útok z nenávisti je **symbolický** útok vůči jednotlivci, který se nezakládá na pachatelově zkušenosti s konkrétní osobou, ale na jeho předsudcích a nesnášenlivosti vůči skupině, kterou pro něj napadený představuje. Napadený je tedy definován skupinovou charakteristikou; tu buď nemůže změnit, nebo není spravedlivé tuto změnu požadovat.

Rozhodnutí vedoucí ke spáchání incidentu z nenávisti je často ovlivněno tím, že napadený je ve zranitelné nebo nevýhodné pozici vůči útočníkovi právě kvůli svému skupinovému statutu – nemá vzdělání či informace, nerozumí jazyku, neorientuje se v systému národního práva a veřejné správy, patří ke skupině institucionálně diskriminované či ze své podstaty uzavřené (osoby bez dokladů, osoby skrývající svoji sexuální identitu či zdravotní stav), aj.

Motiv napadení může být nezměnitelná charakteristika napadeného:

Barva pleti

Národnost či etnická příslušnost

Náboženské vyznání, víra, bezvěrectví

Sexuální orientace či identita

Zdravotní stav

Věk

Příslušnost k subkultuře

Politické přesvědčení, třída

Bezdomovectví

Příslušnost k sociální skupině

Nenávistné incidenty se objevují v této podobě:

Slovní útok, nadávky

Útoky prostřednictvím počítačové sítě a sociálních médií

Poškozování majetku

Zastrašování, vyhrožování nebo vydírání

Sexuální útok

Žhářský útok

Fyzické napadení

Fyzické napadení s následkem smrti

Teroristický útok

1.1. Skupiny ohrožené násilím z nenávisti v ČR

V českém prostředí je mnoho útoků z nenávisti namířeno proti **romské komunitě**. Celospolečenské naladění, které romské komunitě přičítá "nepřizpůsobivost", parazitující způsob života a kriminální jednání, vytváří prostředí, v němž se anti-romským nenávistným incidentům daří. Nesouhlas s takovým jednáním a s napadáním lidí na základě jejich etnické příslušnosti není českou občanskou společností stále dostatečně vyjadřován. Mnoho Romů proto žije v neustálém pocitu ohrožení a v nedůvěře ve státní i pomáhající instituce. Incidenty z nenávisti, motivované nenávistí vůči Romům, o kterých se formální nebo neformální instituce dozvědí, jsou v některých případech bagatelizovány či se uplatňuje tzv. systém brána. To znamená, že osobě, která chce oznámit trestný čin či vyhledat pomoc a současně si není jistá vlastními právy a tím, zda dané jednání bylo nelegální, jsou do cesty kladeny překážky, v jejichž důsledku k oznámení trestného jednání nikdy nedojde.¹

Terčem útoků z nenávisti jsou též **cizinci a cizinky**. V České republice jich žije více než 426 tisíc. Nejčetněji jsou zastoupeni ukrajinští (124 tis.), slovenští (71 tis.), vietnamští (60 tis.) a ruští (32 tis.) cizí státní příslušníci.² Násilí

z nenávisti je zejména namířeno vůči cizincům tmavé barvy pleti, v některých případech proto, že jsou útočníky zaměněni s Romy. Incidentům z nenávisti dlouhodobě čelí muslimové a muslimky, ačkoli jejich počet v České republice nedosahuje ani 12 tisíc. Skupinou, ohroženou násilím z nenávisti, mohou být nově též rusky hovořící cizinci a cizinky, vůči nimž je zaujatost české populace historicky vysoká. Bariérou v přístupu ke spravedlnosti a pomoci je pobytový status cizinců a cizinek, neznalost legislativního prostředí, nedůvěra ve veřejnou správu, nedostatečná nabídka služeb organizací, které migrantům a migrantkám poradenské služby obvykle poskytují, i fakt, že do určité míry jsou incidenty z nenávisti, zejména verbální, v cizinecké komunitě plně přijímány jako běžná součást života.

Nenávistným útokům je vystavena též **LGBT komunita (lesby, gayové, bisexuálové, transgender)**. Prevenci a řešení homofobních útoků stojí v cestě dva základní problémy: v rámci LGBT komunity je malá obeznamenosť s problematikou násilí z nenávisti (především v regionech) a velmi nízká motivace situaci řešit. Příslušníci LGBT komunity se také až příliš často setkávají se sekundární viktimizací³ ze strany orgánů činných v trestním řízení, což je odrazuje od ohlašování útoků na policii.⁴

Další velmi zranitelnou a ohroženou skupinou v České republice jsou **osoby bez přístřeší**. V rámci bezdomovecké komunity je zřejmá vysoká tolerance k násilí, jemuž jsou osoby bez přístřeší vystaveny, dopouštějí se ho, nebo se ho jinak účastní. Bezdomovci se stávají terči brutálních útoků (fyzická napadení, žhářské útoky), často s následkem smrti.

Příslušníci krajní pravice dlouhodobě a pravidelně útočí na **představitelů subkultur** (např. ska, skate, punk). Tyto cílové skupiny často nepovažují instituce za důvěryhodné partnery při řešení útoků a lze se proto domnívat, že množství nahlášených případů je minimální. Na druhé straně je pak část nahlášených případů vnímána jako „klukovina“ či vyřizování účtů mezi dvěma partami mládežníků. Subkulturní incidenty jsou přitom vysoce rizikové, neboť mají vysoký potenciál reciprocit.

¹ Vaňková, M. „Systém brána“: Problematické strategie policejní práce. Praha: MKC, 2007. Dostupné z http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9-c4293e0fcef50bfa263ef/MVankova_Systembrana.pdf, ověřeno 27. 5. 2012.

² Český statistický úřad. B10 Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a státního občanství. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-006, ověřeno 27. 5. 2012

Foto: Naďa Aliová

³ Sekundární viktimizace je druhotná újma, která poškozenému vzniká v procesu objasňování trestné činnosti působením necitlivého, obviňujícího či jiným způsobem poškozujícího přístupu orgánů činných v trestním řízení, sociálního okolí či rodiny oběti.

⁴ Pechová, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. E-psychologie [on-line], roč.3, č.3, 2009. Dostupné z: <http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>, ověřeno 27. 5. 2012.

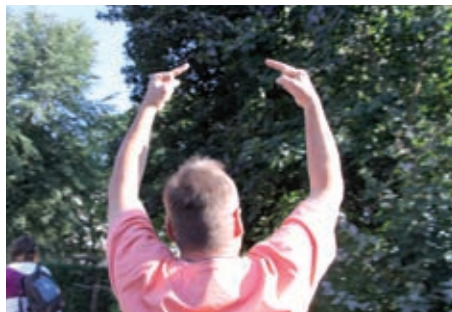

Foto: ROMEA, o.s.

Foto: Židovská obec v Praze

2. Násilí z nenávisti a právo

2.1. Hmotněprávní úprava

Ochrana před násilím z nenávisti je garantována mezinárodními, evropskými i vnitrostátními normami. Na úrovni mezinárodního a evropského práva se jedná především o *Úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace*, *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*, *Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod* a řadu doporučujících dokumentů OSN a Rady Evropy.

Podstatou ochrany před násilím z nenávisti je trestněprávní nebo občanskoprávní postih takového jednání, které poškozuje nebo ohrožuje život, zdraví, majetek, osobnostní práva nebo další oprávněné zájmy poškozeného a současně je motivováno nesnášenlivostí vůči jeho nezměnitelné charakteristice (barvě pleti, národnosti, etnickému původu, víře, sexuální orientaci, zdravotnímu stavu, věku, příslušnosti k subkulturě, sociálnímu statutu nebo příslušnosti k jiné společným znakem definované skupině).

Úprava ochrany před násilím z nenávisti se v Evropě liší jak z hlediska právem zapovězených forem, tak z hlediska rozeznávání toho,

jaká motivace je považována za kriminalizovatelnou. Obecně je nejširší ochrana poskytována osobám, které byly napadeny z důvodu své barvy pleti (rasy) či etnického původu, obdobně též své víry. Řada států především západní Evropy kriminalizuje homofobní či transfobní útoky, útoky z důvodu zdravotního stavu napadeného či z důvodu věku. Z hlediska jednání jsou zpravidla kriminalizovány (1) fyzické útoky, případně útoky na majetek, (2) podněcování k nenávisti či nenávistná propaganda, včetně popírání nacistického nebo komunistického genocidia, a (3) činnost ve prospěch nenávistných skupin. Vzhledem k absenci jednotného evropského rámce v trestní oblasti nelze očekávat, že se harmonizace legislativy kriminalizující trestné činy z nenávisti bude v budoucnu překotně vyvíjet. Lze předpokládat jisté sblížení v otázkách posilování práv obětí trestné činnosti obecné i nenávistné kriminality.

Česká právní úprava nachází svůj ústavní základ v zásadách rovnosti a nediskriminace obsažených v Listině základních práv a svobod. Následně můžeme sledovat dvě základní linie ochrany před incidenty z nenávisti – trestněprávní a občanskoprávní.

Platná česká trestněprávní úprava se promítá jednak do rozhodování o tom, zda je obžalovaný vinen či nevinen, a také do rozhodování o trestu, kdy ovlivňuje výši trestu. Je koncipována tříúrovňově jako:

- **okolnost podmiňující trestnost činu** – nenávistná motivace je součástí základní skutkové podstaty. Pokud není prokázána, nelze vynést odsuzující rozsudek pro trestný čin z nenávisti.
- **okolnost podmiňující výši trestní sazby** – nenávistná motivace je součástí kvalifikované skutkové podstaty u některých trestných činů (vražda, ublížení na zdraví). Pokud není nenávistná motivace prokázána, je trest uložen v rozmezí výměry stanovené v základní skutkové podstatě.
- **obecná přitěžující okolnost** – soud obligatorně přihlíží k nenávistné motivaci jako k obecné přitěžující okolnosti a rozhoduje, v jakém rozmezí trest uloží. Nelze však sčítat obecnou přitěžující okolnost a okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby (konkrétněji viz příloha).

Platná trestněprávní úprava zvláště nepostihuje takové jednání, které směřuje vůči druhému z důvodu jeho sexuální orientace, věku nebo zdravotního stavu. Pouze skutková podstata trestného činu Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod a obecná přitěžující okolnost zahrnuje útok na tzv. jinou skupinu osob. Touto skupinou osob pak může pochopitelně být i skupina definovaná sexuální orientací, věkem či zdravotním stavem. Dochází tak k jisté disproporcii mezi skupinami osob, které jsou viktimizovány z důvodu své barvy pleti, víry, národnosti, etnicity či politického přesvědčení a požívají zvýšené ochrany, a těmi, které jsou viktimizovány z důvodu sexuální orientace, věku nebo zdravotního stavu, a zvýšená ochrana jim přiznána není. Uvedenou absenci ochrany před útoky z důvodu sexuální orientace, věku a zdravotního stavu nelze úspěšně zhojit výkladem, tedy tak, že by ochrana byla rozšířena i na tyto skupiny z toho důvodu, že podstata útoku (nenávist vůči osobní charakteristice) je stejná jako v případě rasistických útoků. Výklad analogií není v trestním právu přípustný a výčet postižitelných motivací je konečný (taxativní).

Méně závažné incidenty z nenávisti mohou být řešeny v přestupkovém řízení. Přestupku

proti občanskému soužití se dopustí každý, *kdo působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.* V přestupkovém řízení je tedy nenávistná motivace rozeznávána i u těch jednání, jež jsou motivována záští vůči druhému z důvodu jeho sexuální orientace, zdravotního stavu, sociálního původu, majetku a rodu. Ochrana před incidenty z nenávisti je tak paradoxně širší v přestupkovém než v trestním řízení.

Postavení poškozených v přestupkovém řízení je omezené. Účastníkem přestupkového řízení je pouze ta osoba, které v důsledku přestupku vznikne majetková škoda. Podstatou incidentů z nenávisti je přitom zejména vznik osobnostní, tedy nemajetkové újmy, spočívající v tom, že osoba je napadána pro svoji nezměnitelnou charakteristiku. Pokud majetková újma nevznikne, není osoba dotčená násilím z nenávisti účastníkem řízení a ztrácí tím řadu proces-

ních práv, včetně práva na podání odvolání proti zastavení řízení.

Občanskoprávní úprava umožňuje osobám dotčeným na osobnostních právech domáhat se žalobou, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do jejich práva na ochranu osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jim bylo poskytnuto přiměřené zadostiučinění. Cestu občanskoprávního řízení osoby dotčené násilím z nenávisti příliš často nevolí. Brání jim v tom hned několik překážek. V prvé řadě jde o důkazní břemeno, které ukládá žalobci povinnost obstarat dostatek důkazů a dokázat průběh skutkového děje. Dále pak náklady civilního řízení, které je žalobce povinen nést sám (pokud od nich není osvobozen z důvodu prokázané neuspokojivé finanční situace). Především však osoby dotčené násilím z nenávisti v drtivé většině případů nechtějí podstupovat vedle trestního řízení ještě řízení další. Obtížnou událost chtějí mít co nejrychleji za sebou.

Dle dostupných informací není znám případ, kdy by se osoba vystavená incidentu z nenávisti efektivně domohla náhrady škody na svých osobnostních právech. Tato neexistence jakéhosi precedentu vede většinu poškozených k závěru, že nemá význam se ochrany v civilním procesu domáhat.

2.2. Postavení poškozeného a zákon o obětech trestných činů

Osoby dotčené násilím z nenávisti se v trestním řízení nacházejí v postavení poškozeného. V roce 2011 došlo k posílení postavení poškozeného. Novelou č. 181/2011 se nově za poškozeného považuje též ta osoba, které v důsledku trestné činnosti obviněného vznikla nemajetková újma nebo na jejíž úkor se obviněný obohatil. Poškozeným je tedy každý, *komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil.*

Poškozený je v trestním řízení stranou, která oplývá řadou práv, jeho postavení však není plnoprávné. Doporučení ke změně postavení poškozeného jsou uvedena v závěrečných doporučeních.

V roce 2011 byl připraven **zákon o obětech trestných činů**, jehož přijetí je očekáváno v roce 2012. Zákon by měl významným způsobem zlepšit postavení obětí vybraných trestných činů. Nově upraví poskytování odborné a právní pomoci obětem, právo na informace, právo na ochranu před druhotnou viktimizací, právo na ochranu soukromí, právo na ochranu před hrozícím nebezpečím a poskytování peněžité pomoci obětem.

In IUSTITIA se podílela na přípravě zákona o obětech trestných činů.

Zákon definuje zvláště zranitelné oběti, mezi které budou patřit i ty oběti násilí z nenávisti, které byly vystaveny trestnému činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, *jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.* Zvláště zranitelným obětem bude garantováno právo na **bezplatnou okamžitou pomoc** zahrnující psychologické, sociální a právní poradenství a pomoc. **Výslech zvláště zranitelné oběti bude veden osobou stejného nebo opačného pohlaví dle volby oběti.** Stejná možnost volby bude platit i pro osobu tlumočící výslech. Ustanovení je významné zejména pro osoby z řad LGBT komunity⁵. Zvláště zranitelná oběť bude dle zákona vyslýchána osobou k tomu vyškolenou, která bude znát specifika viktimizace zvláště zranitelných obětí. Bude předcházeno opakovaným výslechům, výslechy budou vedeny citlivě a s ohledem na prožité události. Zvláště zranitelné oběti se nebudou muset setkat

s pachatelem trestného činu, **bude předcházeno vizuálnímu kontaktu** a k výslechu bude využívána audiovizuální technika.

Zákon o obětech trestných činů zavádí systém garance **kvality poskytování služeb obětem**. Služby budou moci poskytovat pouze akreditované subjekty, advokáti a Probační a mediační služba. Akreditace bude udělována nestátním neziskovým subjektům, které prokážou dostatečnou odbornost a kapacitu. Akreditovaným subjektům budou ve veřejném dotačním řízení poskytovány dotace na zajištění poskytovaných služeb.

⁵ V původním znění návrh zakotvoval právo oběti být vyslýchán osobou stejného pohlaví. Pamatovalo se především na oběti sexuálních trestných činů, u nichž je presumována potřeba být vyslýchán osobou stejného pohlaví. In IUSTITIA upozornila, že pohlaví se v případě transgender lidí neshoduje s jejich genderovým sebepojetím. V případě gayů a leseb, kteří se stanou oběťmi sexuálních útoků nebo útoků motivovaných nesnášlivostí vůči sexuální orientaci napadeného, nemusí být naopak vhodné, aby dotčené vyslýchaly osoby stejného pohlaví. Proto byla posílena možnost volby oběti.

2.3. Odškodňování obětí trestné činnosti z nenávisti

2.3.1. Trestní řízení

Oběti trestné činnosti, včetně trestné činnosti z nenávisti, se mohou vůči obviněnému domáhat náhrady škody na zdraví, škody na majetku, nemajetkové újmy a přiměřeného zadostiučinění. Nárok na náhradu škody je nutné uplatnit do prvního stání v řízení před soudem. Z návrhu poškozeného přitom musí být patrné, vůči komu, v jaké výši a z jakého důvodu (příčinná souvislost mezi způsobeným trestným činem a vznikem škody) je náhrada škody uplatňována.

Škoda na zdraví v případě násilí z nenávisti vzniká nejen v podobě fyzických zranění, ale také v podobě rozvinutí posttraumatické stresové poruchy. Zatímco škoda na fyzickém zdraví je soudy rozeznávána a zpravidla v trestním řízení přiznávána, škoda v podobě psychické újmy, byť bodově ohodnocená, nebyla v některých případech známých z praxe In IUSTITIA soudy přiznána. Škoda na zdraví se prokazuje lékařským posudkem, který ji v souladu s vyhláškou č. 440/2001 Sb. bodově ohodnotí. Každý bod je pak hodnocen paušální částkou 120 Kč, tato částka je však již několik let konstantní a její výše nereflektuje vliv inflace. V případech hodných zvláštního zřetele může soud výši odškodnění přiměřeně zvýšit.

Pokud soud nepřizná nárok na náhradu škody v trestním řízení, odkáže poškozeného s jeho nárokem do řízení ve věcech občanskoprávních. V praxi českých trestních soudů je však tato možnost významně nadužívána. Soudy přistupují k poškozenému formalisticky a jeho oprávněné nároky, jež mají být řešeny v trestním řízení, automaticky odkazují do civilního řízení. Soud je přitom oprávněn takto postupovat pouze v situaci, kdy by řešení otázky náhrady škody představovalo neodůvodněné průtahy v řízení.

2.3.2. Peněžité pomoci obětem trestné činnosti

Oběti trestné činnosti, včetně trestné činnosti z nenávisti, mohou kromě uplatnění nároku na náhradu škody v trestním či občanském řízení využít i **systemu peněžité pomoci garantované státem**. Dle zákona č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, tak může učinit ten, kterému v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví, nebo pozůstalý po oběti trestného činu. Výše náhrady škody je stanovena paušálně jednorázovou částkou 25 000 Kč, částkou odpovídající ztrátě na výdělku a prokázaným nákladům spojeným s léčením do maximální částky 150 000 Kč nebo paušální částkou 150 000 Kč v situaci, kdy dojde k smrti poškozeného.

Peněžité pomoci je zajištěna pouze obyvatelům EU, osobám s trvalým/oprávněným pobytem v EU, cizincům pobývajícím v ČR legálně déle než 90 dní, žadatelům o azyl a azylantům. Peněžité pomoci je poskytována též v „přeshraničních“ případech. K nároku na peněžitou pomoci tak nejsou oprávněni cizinci ze třetích zemí pobývajících v ČR po dobu kratší než 90 dní (např. turisté, osoby na pracovní cestě, studující) a osoby bez dokladů. Peněžité pomoci obětem trestných činů bude nově upravena zákonem o obětech trestných činů.

3. Sběr dat

Monitoring násilí z nenávisti

3.1. Metodika

In IUSTITIA sbírá pilotně metodicky data od roku 2011. Cílem sběru dat je:

- kvalitativní **zjištění stavu** násilí z nenávisti v ČR a zaznamenání latentních případů, tedy těch, které nejsou zachyceny v oficiálních kriminalistických statistikách
- **upozornění na problematiku** násilí z nenávisti zveřejněním případů násilí z nenávisti a upozornění na ty případy, které nebyly současně jako takové identifikovány v oficiálních statistikách
- **identifikace problematických momentů** v oblasti násilí z nenávisti, zejména důvodů, proč a které skupiny incidenty z nenávisti neoznamují
- z dlouhodobého hlediska **identifikace trendů** v oblasti násilí z nenávisti (ohrožené skupiny, struktura pachatelů, formy násilí, způsobená škoda aj.)
- v delší perspektivě **meziroční srovnání dat**

Přehled incidentů z nenávisti, které byly zaznamenány v roce 2011, odpovídá metodice a kapacitám organizace. Data jsou získávána z veřejných zdrojů a přímo od osob vystavených násilí z nenávisti. In IUSTITIA neusiluje o vytváření vypovídajícího statistického vzorku. Dosažení takového cíle není možné vzhledem ke struktuře dotčených cílových skupin, která zahrnuje skupiny vysoce motivované incidenty z nenávisti oznamovat, skupiny neutrální, skupiny (spíše) nedůvěřivé ve smysl a účel sběru dat o násilí z nenávisti, a skupiny, které oznamování násilí z nenávisti může určitým způsobem poškodit, a proto je neoznamují.

3.2. Zdroje informací

V současné době využívá In IUSTITIA tyto nástroje jako zdroj informací:

Monitoring médií

Pravidelný monitoring médií je jedním ze základních a nezbytných způsobů získávání in-

formací. K informacím získaným z médií se musí však přistupovat velmi obezřetně. Podrobnosti i motiv útoku mohou být zkreslené či jinak nepřesné. Informace je nutné ověřit přímo u poškozených, v jiných médiích, u neziskových organizací, příp. se dotázat na policii.

Spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi

Pracovníci neziskových organizací mají velkou příležitost dozvědět se o nenávistných incidentech. Síťování a spolupráce v rámci neziskového sektoru je tedy nezbytnou součástí monitoringu. V minulých letech In IUSTITIA navázala úzkou spolupráci s těmito organizacemi, kterým vděčí za mnoho důležitých dat:

- **ROME A o. s.** prostřednictvím terénní a novinářské práce informuje o násilí z nenávisti, které je namířeno proti romské komunitě. Většina nenávistných incidentů, vedených proti Romům, jež

jsou zde zveřejněny, byla odhalena pracovníky Romea o.s.

- **Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ)/RUBIKON Centrum** v rámci projektu romského mentoringu školí ve spolupráci s In IUSTITIA představitele romské komunity v oblasti násilí z nenávisti.
- **Poradna pro občanství, občanská a lidská práva** šíří informace a zviditelňuje téma homofobního násilí. Jako poradenské místo uvádí poradnu In IUSTITIA.
- **Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Poradna pro integraci (PPI), Sdružení pro integraci a migraci (SIMI)** informují o případech rasistického násilí proti cizincům.
- **Židovská obec Praha (ŽOP)** se věnuje vlastnímu monitoringu antisemitismu. Většina antisemitských incidentů v této zprávě pochází z databáze ŽOP.
- **Slovo 21, Český helsinský výbor** aj. informují o dalších případech násilí z nenávisti.

Dotazníky

Na webových stránkách In IUSTITIA je možné vyplnit on-line dotazník, ve kterém mohou poškození, svědci, pomáhající pracovníci, rodinní příslušníci a další osoby oznámit (i anonymně) incident z nenávisti. Dotazník je k dispozici v českém a anglickém jazyce.

Foto: ROMEA, o.s.

Dotazník má i tištěnou podobu, která je distribuována společně s dalšími informačními materiály na místa s předpokládaným vyšším výskytem ohrožených skupin. Dotazníky jsou ke stažení na www.in-ius.cz v českém, anglickém, francouzském, arabském, mongolském a ruském jazyce.

Telefonní linka

Oznámit incident a požádat o první konzultaci (i v anonymní podobě) je možné na telefonním čísle +420 222 984 785. Poradna je pro volající dostupná každý všední den od 9 do 17 hod.

Činnost v terénu

Šíření informací a získávání příznivců z řad ohrožených skupin i majoritní společnosti je jedním ze způsobů práce v terénu v oblasti násilí z nenávisti. Nenávistný incident se může stát kdekoli

Foto: ROMEA, o.s.

a komukoli. Z důvodu velké různorodosti terénu je tedy nutné určit si primární cílové skupiny a lokalitu, ve které bude terénní práce probíhat. V roce 2011 se činnost In IUSTITIA zaměřila na území hl. m. Prahy a tyto cílové skupiny: etnické a národnostní menšiny (tj. především Romové a cizinci) a LGBT komunita.

Oznamování incidentů je podmíněno **důvěrou** oznamovatelů v toho, komu je incident oznámen, a **očekávanými** oznamovatele od takového oznámení. In IUSTITIA je obecná (skupinově nespécifická) organizace, která do komunit ohrožených násilím z nenávisti proniká postupně a v řadě případů pouze s pomocí organizací a jednotlivců aktivních v dané komunitě. V uplynulém roce byly definovány některé obtíže, které významným způsobem limitovaly oslovení osob, ohrožených násilím z nenávisti a sběr dat.

Překážky činnosti v terénu:

Nedostatek kapacit na straně In IUSTITIA se projevuje jako nedostatek času (max. 20 hodin týdně přímo v terénu). Nedostatek informací o dotčených komunitách, limity návazných služeb

Nedostatek informací na straně ohrožených osob: dotčené skupiny nejsou informovány o problematice násilí z nenávisti, se kterým se sice potýkají, ale v praxi nevědí, jak reagovat

Integrovaní incidentů z nenávisti jako běžné součásti života: některé projevy nesnášenlivosti (verbální, drobné potyčky) jsou v některých komunitách ohrožených násilím z nenávisti natolik časté, že je dotčené osoby již neřeší a nikomu neoznamují

Neexistence „terénu“: při monitoringu násilí z nenávisti jdou poznatky z oboru terénní práce aplikovat jen do určité míry; osoby ohrožené násilím z nenávisti se nevyskytují pouze v určité lokalitě, kde by mohl pracovník dlouhodobě působit a získat důvěru dotčené skupiny lidí

Uzavřenost komunit: zejména cizinecká a LGBT komunita jsou velice uzavřené vůči osobám zvenčí

Materiály pro dotčené komunity: informační materiály bylo nutné vytvořit v několika obsahových a jazykových verzích, specifických pro komunitu, která je tímto nástrojem oslovována

Lze předpokládat, že v následujících letech poroste množství oznámených incidentů z nenávisti, a to v souvislosti s medializací významných případů a službami In IUSTITIA, působením organizace v terénu, dalším síťováním a nárůstem kapacit organizace. Současně lze usilovat o posilování kapacit a uvědomění přímo ohrožených komunit o tom, že pouze znalost skutečného stavu násilí z nenávisti může ovlivnit pozitivní preventivní a pomocné změny.

3.3. Ověřování a zveřejňování incidentů

In IUSTITIA incidenty z nenávisti individuálně ověřuje. Incidenty jsou považovány za případy násilí z nenávisti, dokud se při práci s klientelou, během vyšetřování či v průběhu monitoringu případu neprokáže opak.⁶

Za ověřené jsou považovány následující incidenty:

- incidenty, o jejichž průběhu a motivu se In IUSTITIA dozvěděla přímo od poškozených
- incidenty, o jejichž průběhu a motivu se In IUSTITIA dozvěděla z několika zdrojů současně (např. média a policie)
- incidenty, o jejichž průběhu a motivu se poškození vyjádřili přesvědčivě do médií (sekundární zdroj výpovědi poškozeného)

Incidenty v této zprávě jsou zveřejněny v anonymizované podobě. Jedním z hlavních principů práce In IUSTITIA je dodržování soukromí a bezpečnosti klientely. Zčásti se jedná o incidenty, jež se neobjevily v policejních statistikách nebo nebyly identifikovány jako trestné činy z nenávisti (tj. např. byly řešeny jako trestný čin výtržnictví, nikoli jako ublížení na zdraví z důvodu rasistické zášti).

Incidenty v deskriptivní části (příloha I.) jsou z hlediska motivu rozděleny na ty, u kterých byl motiv ověřen a na ty, u kterých motiv ověřen nebyl.

⁶ Podobný způsob vyvracení nenávistné motivace, resp. přesun důkazního břemene z poškozeného na orgány činné v trestním řízení a pachatele, kdy za útok z nenávisti je považován každý útok, o kterém to poškozený prohlásí, do doby než se prokáže opak, používá například britská policie.

4. Incidenty z nenávisti v roce 2011

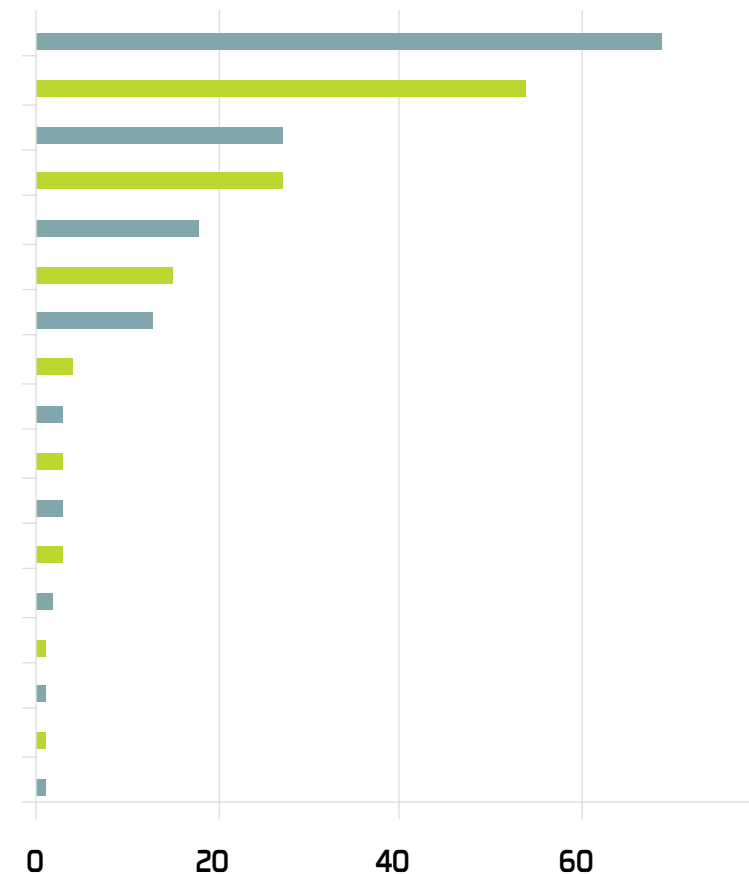
Shrnutí a trendy

V roce 2011 zaznamenala In IUSTITIA 57 případů z nenávisti, z nichž za ověřené můžeme považovat 52 případů. Pro srovnání s oficiálními daty lze uvést, že dle Evidenčně statistického systému kriminality bylo v roce 2011 zaznamenáno 238 trestných činů z nenávisti, z nichž 69 směřovalo vůči Romům, 27 proti bílé rase⁷ a 27 proti jiným národnostem.

⁷ Do Zprávy byla přejata data z Evidenčně statistického systému kriminality (ESSK) včetně zde používané terminologie. Zejména rozdělování osob do ras či používání kategorie Araba považujeme za nekorektní, nevědecké a nevhodné.

⁸ V roce 2011 na území ČR policie zaznamenala 238 trestných činů z nenávisti, v 7 případech útočník útočil proti více skupinám. Evidenčně statistický systém kriminality. Zasláno e-mailem 29. 2. 2011. Vlastní přepočít Klára Kalibová

Trestné činy motivované nenávistí vůči:	Počet	(100 % = 238) ⁸
Romům	69	28,99 %
neuveдено	54	22,69 %
jiným národnostem	27	11,34 %
bílé rase	27	11,34 %
židům	18	7,56 %
Čechům	15	6,30 %
žlutohnědé rase	13	5,46 %
černé rase	4	1,68 %
Vietnamcům	3	1,26 %
Ukrajincům	3	1,26 %
Polákům	3	1,26 %
bez vztahu k nějaké skupině	3	1,26 %
ostatní nesnášenlivost	2	0,84 %
Slovákům	1	0,42 %
Němcům	1	0,42 %
muslimům	1	0,42 %
Arabům	1	0,42 %

Vzhledem ke způsobu sběru dat nejsou data In IUSTITIA relevantně kvantifikovatelná. V databázi jsou například ve zvýšené míře zastoupeny útoky vůči židovské komunitě, což není způsobeno vysokou mírou antisemitismu v ČR, ale skutečností, že data byla přejata od Židovské obce Praha, jež se sběrem těchto dat celoročně intenzivně zabývá. Takový zdroj dat pro ostatní sledované komunity nemá In IUSTITIA k dispozici; mechanismus a struktura organizací, podílejících se na sběru dat, se teprve buduje a bude trvat několik let, než bude dosaženo kvantifikovatelných výsledků. In IUSTITIA dosáhla jistých kvalitativních závěrů, které se týkají míry ohrožení jednotlivých skupin obyvatel žijících v České republice.

Bylo zjištěno, že z 52 ověřených případů se 30 prokazatelně zabývala policie, dvěma městská policie a jedním kárný orgán profesní organizace, v 17 není známo, zda se policie případy zabývala, v 10 případech incident z nenávisti policii prokazatelně oznámen nebyl. V jednom případě napadení útok neoznámili proto, že útočníky dle jejich tvrzení byli sami policisté. V jednom případě policejního násilí byl využit mechanismus kontroly Generální inspekce bezpečnostních sborů, který však pochybení policistů neshledal.

Nenávistný motiv byl policií objasňován v jedenácti případech z uvedených 30, ve 12 případech byly prokazatelně nenávistné incidenty šetřeny jako běžné trestné činy, v ostatních případech není způsob objasňování znám. Bez nenávistného motivu byly objasňovány trestné činy vůči LGBT komunitě (2), lidem bez příštřeší (5), osobám napadeným z důvodu jejich národnosti (4) a osobám napadeným z důvodu jejich barvy pleti (2). Jeden incident z nenávisti vůči LGBT komunitě byl řešen jako přestupek a zde byl nenávistný motiv konstatován.

V případech incidentů vedených proti bezdomovcům a LGBT komunitě nebyly orgány činnými v trestním řízení motiv z nenávisti objasňován především proto, že platný trestní zákoník motivaci nenávisti vůči skupině definované sociálním statutem nebo sexuální identitou/orientací nezná.

4.1. Trendy

Fyzické útoky jsou téměř výlučně motivované etnickou/národnostní příslušností napadených, převažují útoky **vůči Romům**, osobám tmavé barvy pleti a cizincům. Příslušníci romské komunity jsou zvyklí na rasistické nadávání a šikanu na ulici, v obchodech či na úřadech,

a hlášení těchto incidentů pomáhajícím organizacím nepovažují za důležité. Jsou součástí jejich denní reality. Napadení však často nekončí rasistickými nadávkami, ale fyzickými útoky (i se zbraní), které na poškozených zanechávají dlouhodobé následky a kvůli nimž často mění způsob života (např. se stěhují, rozpadají se jim vztahy, schovávají se doma). K viktimizaci romské komunity dochází již od devadesátých let. Fyzické útoky jsou v širších romských rodinách časté. Jedna z napadených romských rodin se v širším příbuzenstvu setkala s rasisticky motivovanou vraždou, jednou z prvních po roce 1989.

Lidé bez příštřeší se stávají oběťmi brutálního jednání převážně mladých lidí, kteří při útoku využívají jejich znevýhodněné pozice. Lidé bez domova nejsou ničím a nikým chráněni, často mají zhoršenou mobilitu, nejsou připraveni na útok, nemohou nebo se neumějí bránit, jsou vnímáni jako přítěž společnosti.

Žhářské útoky jsou v České republice vedeny **výhradně vůči lidem bez domova a romské komunitě**. V poslední době jejich počet nebezpečně narůstá. Žhářské útoky se vyskytují v určitých sériích, pokud jsou současně medializovány, může dojít k jejich nápodobě. K žhářským útokům dochází v noci, kdy jsou

jejich oběti nejzranitelnější, jejich možnost se bránit nebo opustit obydlí je významně omezená. Od žhářského útoku ve Vítkově v roce 2009, kdy došlo k vážnému popálení dvouleté dívky, zranění dalších členů rodiny a kompletnímu zničení jejich obydlí, je v romské komunitě obava ze žhářských útoků poměrně dost rozšířená.

Útoky proti zástupcům LGBT komunity často nejsou dotčenými oznamovány ani policii, ani neziskovým organizacím, přesto jsou jejich příběhy v komunitě určitým způsobem sdíleny a existuje o nich kolektivní povědomí. Verbální útoky a obtěžování jsou podobně jako v případě romské komunity natolik četné, že dotčenými lidmi nejsou považovány za hodné oznámení. V roce 2011 se polovina zaznamenaných incidentů odehrála v souvislosti s pochodem hrdošti Prague Pride 2011. Jedna z poškozených byla napadena přímo během průvodu, dva zahraniční turisté poté v nočních hodinách po průvodu. Napadení Prague Pride 2011 mělo však spíše charakter individuálních incidentů a verbálních útoků vůči pochodu hrdošti se pak dopouštěli nejen představitelé krajní pravice a ortodoxní církve, ale také vysocí církevní hodnostáři a političtí představitelé (viz dále).

Individuálních útoků vůči **cizincům a cizincům** v uplynulém roce nebylo zaznamenáno mnoho. Poznatky jsou však ovlivněny zvolenou metodikou a uzavřeností cizineckých komunit, která prakticky znemožňuje konkrétní případy dohledat či ověřit. Významnějším počinem podněcujícím k nenávisti vůči skupině cizinců je webová stránka white-media.info, která obsahuje informace o cizincích tmavé barvy pleti, muslimech a tzv. xenofilech, tedy osobách, které s těmito cizinci udržují kontakt nebo vyvíjejí činnost v jejich prospěch. Monitoringem má být upozorněno na negativní chování sledovaných osob, vznik cizineckých lokalit a hlavně má posloužit představitelům krajní pravice k následné (fyzické) konfrontaci sledovaných osob. Nesnášenlivost vůči cizincům byla také tématem několika demonstrací krajní pravice.

V uplynulém roce **nebyly téměř zaznamenány islamofobní útoky**. Míra protimuslimského naladění u české většinové společnosti není zanedbatelná, muslimská komunita však početně nedosahuje takové velikosti, aby se islamofobie plně projevila ve formě fyzických útoků z nenávisti. Byly zaznamenány aktivity směřující k omezení participace muslimů na veřejném životě (např. iniciativa Antimešita, o.s.).

Incidenty vedené proti **židovské komunitě** byly především útoky na majetek, útoky verbálního charakteru a jedno fyzické napadení. Skupiny krajní pravice se dále dopouštěly popírání šoa a projevů nového antisemitismu. Situace v ČR je pro židovskou menšinu příznivá, společnost se Židy spíše sympatizuje a židovská komunita není početná, nejsou s ní proto spojeny nepřívětivé stereotypy, které mohou vést k individuálním incidentům z nenávisti.⁹

V roce 2011 byly též vedeny incidenty z nenávisti vůči osobám, které veřejně vystupují jako **odpůrci krajní pravice**. Jednalo se ve směř o útoky verbálního charakteru, vytváření falešných profilů a difamačních (pomlouvavých) webových stránek. Byl zaznamenán i pokus o vytvoření nového monitoringu nežádoucích osob; v současné podobě se tento monitoring soustředí pouze na tzv. výše zmíněné xenofily. Specifické jsou pak případy J. B. a P. B., čelných představitelů romské komunity, pracujících v médiích, na které byl v loňském roce vyvíjen intenzivní tlak, aby omezili svoji činnost v médiích ve prospěch romské komunity.

⁹ Výroční zpráva o projevech antisemitismu v roce 2011. Praha: Židovská obec v Praze, 2012.

Útoky na představitele majority mohou též být řazeny mezi útoky z nenávisti, pokud hlavní pohnutkou útoku je barva pleti nebo národnost poškozeného. V uplynulém roce se In IUSTITIA zabývala několika případy útoků z nenávisti na představitele české majority.

Specifickou kategorií incidentů z nenávisti jsou útoky spáchané pomocí internetu a s využitím počítačové sítě (kyber nenávistné incidenty). Jsou to jednak útoky bez obětí, tedy takové útoky, které neútočí na konkrétního člověka, tak útoky cílící na jednotlivce. Kyber nenávistné incidenty zahrnují vytváření nenávistných webových stránek a facebookových profilů, jejichž počet lze odhadovat celkově na několik set. K významnějšímu postihu podněcování k nenávisti prostřednictvím facebookových profilů nedochází, ačkoli identita útočníků je v řadě případů zcela odkryta a veřejná. Oblíbeným nástrojem k šíření nenávisti jsou též hromadné hoaxy, upozorňující na zneužívání sociálních dávek Romy, hrozbu islámu či migrace, ovládnutí světa židovskou lobby aj.

Cílem kyber nenávisti se v roce 2011 stala také nevládní organizace ROMEA, která realizuje řadu projektů ve prospěch romské menšiny. Nejvýznamnějším projektem organizace je on-

line informační portál romea.cz, který se stal cílem hackerských útoků, které dočasně změnilly obsah webu, a cílem DDOS útoků, které využily mechanismus vytvořený skupinou Anonymous k dočasnému vyřazení webové stránky z provozu. Současně probíhala na Facebooku kampaň podněcující k útokům vůči romea.cz, to vše proto, že romea.cz se v uplynulém roce věnovala kauzám útoků na Romy, objasňovala případy údajné romské kriminality a upozorňovala na veřejné aktivity krajní pravice. Antirasističtí aktivisté, představitelé občanské veřejnosti a lidé pracující ve prospěch menšin se v roce 2011/2012 stávali terčem phishingu (tzv. rhybaření), tzn. že byli vystaveni podvodným e-mailům, jejichž cílem mělo být získání osobních údajů, vlastních e-mailových adres a přístupových hesel. Následně docházelo k nabourávání e-mailových adres, jejich blokaci, zveřejnění jejich obsahu a jinému zneužití.

V seznamu incidentů se objevují příklady neadekvátního zacházení policie s poškozenými nebo přímo policejního násilí. Obdobně jako v případě žhářských útoků jsou nejzranitelnějšími skupinami Romové, cizinci a lidé bez přístřeší. Ačkoli se jedná o individuální případy excesivního jednání, vytvářejí určitou překážku při oznamování incidentů z nená-

visti policii a celkově oslabují důvěru poškozených v bezpečnostní složky. V konkrétních případech byla zaznamenána aplikace systému brána (viz výše), kdy některé případy fyzického násilí nebo veřejného podněcování k nenávisti byly šetřeny jako přestupky nebo nebyly šetřeny vůbec.

Foto: ROMEA, o.s.

5. Vybrané významné momenty z hlediska násilí z nenávisti v roce 2011

5.1. Bezpečnostní situace na Šluknovsku¹⁰

Míra předsudků a nenávisti vůči Romům v České republice se naplno projevila na konci roku 2011 na Šluknovsku. Tamější nepokoje, konflikty a demonstrace, kterým byli vystaveni obyvatelé regionu a kterými se zabýval skrze média zbytek republiky po několik měsíců, trvaly na české poměry nebývale dlouho a účastnilo se jich velké množství lidí.

Šluknovsko, nejsevernější část České republiky, se už od konce 2. světové války potýká s úpadkem průmyslu, úbytkem pracovních příležitostí a odlivem osob s vysokoškolským vzděláním. Je to jedna z nejchudších oblastí v České republice, která se vyznačuje vysokou nezaměstnaností, velkým počtem osob pobírajících sociální dávky a patologickými projevy spojenými s chudobou a sociálním vyloučením (kriminálnost, alkoholismus, vandalismus, drogy, prostituce)¹¹.

Na podzim roku 2011 došlo k etnizaci tamějších sociálních a ekonomických problémů. Místní lidé, frustrovaní svými životními podmínkami a vyhlídkami, obrátili svůj hněv vůči skupině sociálně nejslabší – sociálně vyloučeným Romům. Pověstnou roznětkou se stal násilný útok skupiny Romů¹² vůči neromským návštěvníkům baru v Novém Boru, po němž následovala série protiromských demonstrací.

¹⁰ Kapitola byla zpracována ve spolupráci s Ondřejem Čaklem z občanského sdružení Tolerance a občanská společnost a s občanským sdružením ROMEA, kteří se monitoringu demonstrací na Šluknovsku v uvedeném období věnovali.

¹¹ Šluknovsko, Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit – české lokality (2009) Praha: GAC, spol. s.r.o.

¹² V této části Zprávy uvádíme záměrně národnost pachatelů útoku v Novém Boru, ačkoli sledování národnosti pachatelů se v ČR neprovádí a obecně neexistuje jediný důkaz o etnické či národnostně podmíněné kriminalitě. Veškeré následující události však souvisely právě s národnostním původem útočnicků.

Neděle 7. 8. 2011, Nový Bor FYZICKÉ NAPADENÍ

V baru Pivní pomoc na Purkyňově ulici došlo k útoku několika Romů mačetami a obušky na tři návštěvníky baru. Zranění utrpěli řezné a sečné rány. Útoku předcházel incident Romů se servírkou a s jedním ze zraněných. Poté, co servírka útočnickům odmítla vydat vyhrané peníze z automatu a požadovala po nich občanské průkazy, došlo k slovní potyčce. Jeden host se do konfliktu vložil a dal jednomu z útočnicků pohlavek. Mladíci z baru odešli a s několika dalšími osobami se tam po chvíli vrátili se zbraněmi a napadli hosty baru. Podle barmanky jeden z útočnicků měl pronést: „Tak jsme to těm bílejším hlavám nandali.“

Na poptávku po řešení sice rychle zareagovala krajní pravice (Dělnická strana sociální spravedlnosti), většinu demonstrací však organizoval místní Lukáš Kohout, kterému se podařilo zís-

kat důvěru místních, i přes jeho problematickou minulost, která zahrnuje i stíhání pro podvody.¹³

Většina demonstrujících osob nebyla představiteli krajní pravice, ale lokální populace.

Ve městech Nový Bor, Rumburk, Varnsdorf a Šluknov došlo na podzim 2011 postupně ke 14 demonstracím, při nichž zaznívala hesla jako „upálit je, kudlu do zad, černý svině, ci-

káni do plynu“, a docházelo k jiným projevům zastrašování a násilí. Cílem demonstrací byly lokality obývané Romy, ve Varnsdorfu například ubytovna Sport. V zásadě pouze díky přítomnosti policie nedošlo k fyzickému napadání Romů. Hněv demonstrujících se sekundárně přenášel též na zasahující policisty a představitele veřejné správy.

Přehled demonstrací a oznamovatelů

15. 08. 2011	NOVÝ BOR (1000 lidí)	Občanské sdružení Bezpečí domova
26. 08. 2011	VARNSDORF (200 lidí)	Lukáš Kohout, Ivan Veselý
26. 08. 2011	RUMBURK (1500 lidí)	ČSSD, Foldyna a Josef Mašíň (Občanský odpor)
02. 09. 2011	VARNSDORF (300 lidí)	Lukáš Kohout
03. 09. 2011	VARNSDORF (600 lidí)	Lukáš Kohout
09. 09. 2011	VARNSDORF (300 lidí)	Lukáš Kohout
10. 09. 2011	NOVÝ BOR (200 lidí)	Dělnická strana sociální spravedlnosti
10. 09. 2011	VARNSDORF (200 lidí)	Dělnická strana sociální spravedlnosti
10. 09. 2011	RUMBURK (200 lidí)	Dělnická strana sociální spravedlnosti
17. 09. 2011	VARNSDORF (200 lidí)	Lukáš Kohout, Jiří Engelhart
24. 09. 2011	VARNSDORF (200 lidí)	Lukáš Kohout
01. 10. 2011	PRAHA (100 lidí)	Lukáš Kohout
02. 10. 2011	RUMBURK (50 lidí)	Lukáš Kohout
02. 10. 2011	VARNSDORF (150 lidí)	Lukáš Kohout

¹³ Lukáš Kohout se v minulosti dopustil několika podvodů, manipulací a mystifikací. V roce 2002 se vydával za tajemníka tehdejšího předsedy Valného shromáždění Jana Kavana, v jeho zastoupení organizoval pracovní cestu na Srí Lanku a způsobil několikamiliónové škody. Zneužil parkovací kartu Ministra zahraničních věcí. Vydával se za mluvčího technoparty CzechTek. Před volbami v roce 2006 tvrdil, že zakládá novou politickou stranu Směr. Vydával se za poslance ODS a médiím tvrdil, že strana nepodpoří trojkoaliční vládu po volbách v roce 2006. Byl trestně stíhán. Romové Varnsdorfanům vadí, podvodník a lhář Kohout však ne. www.lidovky.cz, 4. 9. 2011. Dostupné z http://www.lidovky.cz/romove-varnsdorfanum-vadi-podvodnik-a-lhar-kohout-vsak-ne-p3t-/ln_domov.asp?c=A110904_134927_ln_domov_spa, ověřeno 27. 5. 2012.

Incidenty s rasistickým podtextem, kterými se v souvislosti s demonstracemi na Šluknovsku zabývala policie¹⁴

Před ubytovnou v průběhu demonstrace ve Varnsdorfu se měl čtyřiatřicetiletý muž dopustit přečinu „Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob“ dle § 355/2 tr. zákoníku tím, že do médií vyslovil větu hanící celý národ. Obvinění sděleno v prosinci 2011, podán návrh na obžalobu.

Devatenáctiletý a mladistvý ve Varnsdorfu na ulici Žitavská, tedy na místě veřejnosti přístupném, měli hanobit příslušníky jiného etnika tím, že křičeli vulgární rasistické nadávky na tři mladé lidi. Kvalifikováno jako „Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob“ dle § 355/1b tr. zákoníku. Obvinění oběma sděleno v lednu 2012.

Dne 12. 9. 2011 oznámil oznamovatel, že kdosi ve večerních hodinách veřejně, při demonstraci na balkoně ubytovny ve Varnsdorfu zvedl pravici k nacistickému pozdravu, tzv. hajloval. Kvalifikováno jako „Projev sympatií hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka“ dle § 404 tr. zákoníku. Začátkem října odloženo z důvodu, že v uvedené věci nebylo zjištěno, že by došlo ke spáchání přečinu nebo přestupku.

Dne 10. 9. 2011 v 16:45 na náměstí Dr. E. Beneše ve Varnsdorfu byl dvaatřicetiletý muž v rámci přípravy plánované demonstrace oděn do trika černé barvy s nápisem vykazujícím znaky projevu sympatie k hnutí potlačujícího práva rasové, etnické nebo národnostní skupině osob. Kvalifikováno jako „Projev sympatií hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka“ dle § 404 tr. zákoníku. Obvinění sděleno v září 2011, podán návrh na obžalobu.

Dne 10. 9. 2011 v 17:10 na náměstí Dr. E. Beneše ve Varnsdorfu byl v rámci přípravy plánované demonstrace jednatřicetiletý muž oděn do mikiny černé barvy s nápisem vykazujícím znaky projevu sympatie k hnutí potlačujícího práva rasové, etnické nebo národnostní skupině osob. Kvalifikováno jako „Projev sympatií hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka“ dle § 404 tr. zákoníku. Obvinění sděleno v září 2011, podán návrh na obžalobu.

Dne 10. 09. 2011 jako účastnice nepovoleného pochodu městem Varnsdorf na ul. Nymburská křičela sedmačtyřicetiletá žena veřejně slova s rasistickým obsahem směrem k policejnímu kordónu a směrem k nedaleké ubytovně Sport na ul. Žitavská. Kvalifikováno jako „Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia“ dle § 405 tr. zákoníku. Obvinění sděleno v listopadu 2011, podán návrh na obžalobu.

Na demonstraci ve Varnsdorfu dne 2. 9. 2011, která probíhala na Náměstí Dr. E. Beneše a následně v přilehlých ulicích, a to zejména v ul. Národní a Žitavská, měla dvacetiletá dívka na sobě oblečeno bílé tílko, na jehož zádivou část předtím sama napsala černým lihovým fixem viditelný text oslavující Hitlera, a dále při rozhovoru dokumentovaném na televizní kameru mimo jiné uvedla obdiv k této historicky nechvalně proslulé osobě. Kvalifikováno jako „Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia“ § 405 tr. zákoníku. Obvinění sděleno v září 2011, podán návrh na obžalobu.

¹⁴ Seznam incidentů. Preventivně informační skupina, tiskový mluvčí por. Bc. Vojtěch Haňka. Zasláno e-mailem 4. 6. 2012.

Foto: Roman Varga

5.2. Prague Pride

V srpnu 2011 se v Praze konal první ročník festivalu tolerance Prague Pride pořádaný českou LGBT komunitou. Téměř týden plný workshopů, představení, koncertů a dalších akcí vyvrcholil pochodem centrem Prahy. LGBT komunita v České republice nečelí otevřené nenávisti, omezování politických práv či institucionální diskriminaci tak, jak je tomu například v jiných částech střední a východní Evropy. Přesto se právě během Prague Pride 2011 ukázalo, že vztah části české veřejnosti vůči gayům a lesbám není ani zdaleka respektující.

Organizátoři Prague Pride 2011 očekávali určitá bezpečnostní rizika a hrozby, a to především z řad krajní pravice, ortodoxní církve a konzervativních katolických skupin. Cílem kritiky, netolerantních projevů (až „hate speech“) se gayové a lesby však stali z relativně neočekávaného směru – konzervativních politiků, vrchního představitele katolické církve i samotného prezidenta České republiky.

Krajní pravice agitovala proti Prague Pride 2011 relativně slabě prostřednictvím facebookových profilů, webových stránek jednotlivých uskupení a (polo)uzavřených fór. Neaktivněji vystupovali Radicalboys.com, kde byly opakovaně (9. a 11. srpna) zveřejněny nenávistné články, vyzývající k narušení Festivalu tolerance¹⁵, a to včetně

výzev k fyzickému násilí proti jeho účastníkům. „...půjdete se vmýsit do průvodu, kde občas vaše dlaň trefí deviantní xichtík. Samozřejmě to nebude gesto intolerance, ale obrané reakce, bránící vaše pozadí před chmatavýma prstíka-ma úchylkářů. No a pokud se na tuhle taktiku necíjíte, můžete použít starou osvědčenou metodu, kterou každý nemocný člověk ocení: vitamínovou a bílkovinovou bombu v podobě letajících vajíček a zeleniny (žloutky jsou dobré i na vlasy)“.¹⁶ Příležitost zviditelnit se si nenechala ujít Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS), která v den konání pochodu zorganizovala menší demonstraci, jež však průvod významnějším způsobem neohrozila.

Protesty vůči Prague Pride byly dále vedeny skupinami katolické a pravoslavné církve. Kromě sdružení Hnutí pro život ČR, které pořádalo protestní pochod, a skupiny ruské pravoslavné církve, která se průvod snažila narušit rozdáváním letáků, se proti pochodu různosti vyjádřil i pražský arcibiskup Dominik Duka. Ten kritizoval záštitu, kterou pochodu poskytl pražský primátor: „(jde) o propagaci uvolněného životního stylu, který není zodpovědný, důstojný a krásný....“¹⁷

Zásadní útok proti Prague Pride 2011, ale v širším smyslu též proti celému konceptu lidských práv, vedl zástupce vedoucího Kanceláře prezidenta republiky Petr Hájek: „(Prague Pride) je

vážnou politickou demonstrací určitého hodnotového vidění světa. Světa, v němž klasická rodina již nehraje žádnou roli. V němž hluboké národní tradice a kulturní kořeny ožírá obluda multikulturalismu. Světa, v němž sexuální či jakákoli jiná deviace je povýšena na ctnost, abnormalita na normu, destrukce společnosti na posvátný Pokrok. Kde občanské svobody nahradila lež takzvaných lidských práv a první mezi nimi, svobodu projevu, cenzura politické korektnosti, jak se dnes politicky korektně říká obyčejnému pokrytectví.“ V reakci na Hájkovy projevy podpořili pražský Pride představitelé třinácti velvyslanectví, včetně velvyslanectví Spojených států amerických.¹⁸ Hájka se zastal prezident Václav Klaus, který popřel negativní konotaci slova deviant a vyjádřil nesouhlas s pořádáním Prague Pride.

Přesto, že během Prague Pride 2011 došlo pouze k několika incidentům, které vážně (vyjma jednoho) neohrozily život a zdraví účastníků, obraz tolerantního a respektujícího Česka vzal jednou provždy za své. Na LGBT komunitu totiž nezaútočily pouze osoby zastávající krajní postoje, ale též vysoký státní úředník a prezident. Ukázalo se, že další emancipace sexuálních menšin, včetně jejich důsledné ochrany před incidenty z nenávislosti, může narážet na společensky a politicky vlivné oponenty.

„Pražská ‚Prague Pride‘ není projevem homosexuality, ale homosexualismu, kterého se – stejně jako řady dalších módních ‚ismů‘ – velmi obávám. Přesně toto je ostatně postoj, který jsem veřejně zastával v roce 2006 při svém vetu zákona o registrovaném partnerství.“

Václav Klaus, prezident ČR

¹⁵ <http://radicalboys.com/web/component/content/article/29-the-cms/755-kurzy-mladeho-aktivisty-jede-me-na-gay-parade.html>

¹⁶ <http://radicalboys.com/web/component/content/article/29-the-cms/752-prague-pride-2011.html>

¹⁷ http://data.idnes.cz/soubory/domaci/A110811_HRO_DUKA0001.PDF

¹⁸ <http://photos.state.gov/libraries/czech-republic/119398/Documents/Prague-Pride-Letter-of-Support.pdf>

6. Přístup veřejné správy k násilí z nenávisti v roce 2011

Problematika násilí z nenávisti souvisí s resortem Ministerstva vnitra (MV), Ministerstva spravedlnosti (MsP) a zmocněnkyně vlády ČR pro lidská práva (zmocněnkyně), a to zejména s Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura).

6.1. Ministerstvo vnitra

Resort MV tematiku násilí z nenávisti řeší v souvislosti s ochranou před extremismem, každoročně zpracovává výroční zprávu a další analytické dokumenty věnující se tematice, funguje jako metodický orgán. V roce 2011 **zrušilo MV pracovní skupinu pro extremismus** zřízenou v roce 2008. Zanikla tak jediná odborná platforma, která umožňovala kriticky reflektovat problematiku extremismu a násilí z nenávisti a již se účastnili zástupci veřejné správy, akademické sféry a nevládního sektoru. Platforma nebyla dosud plnohodnotně nahrazena.

Tematizování násilí z nenávisti nevládními organizacemi se v praxi MV slabě promítlo do

Výroční zprávy o extremismu, která je od roku 2011 po více než deseti letech opět věnována nejen extremismu ale též *projevům rasismu a xenofobie na území České republiky*. MV v roce 2011 poprvé v historii ČR zveřejnilo počet trestných činů motivovaných nenávistí vůči Romům. Ze zveřejněných dat vyplývá, že Romové jsou nejzranitelnější skupinou osob ohrožených násilím z nenávisti. Tato okolnost se však dále nezobrazuje v úkolech v oblasti vnitřní bezpečnosti, které si MV stanovilo na následující období.

V lednu 2012 došlo v rámci Ministerstva vnitra k jednání odborníků pro oblast extremismu (a násilí z nenávisti), zástupci nevládních organizací se však jednání nemohli zúčastnit. V květnu 2012 publikovalo Ministerstvo vnitra zprávu Problematika Hate Crime¹⁹, která **obhájí koncept extremistické trestné činnosti** jako koncept trvale přítomný v české bezpečnostní politice. Analýza připouští určitý kompromis mezi konceptem trestné činnosti z nenávisti a extremistickou

trestnou činností zavedením nové kategorie trestných činů – trestné činy s kolektivní předsudečnou motivací. Navrhuje sledovat zvláště pachatele – extremisty, tedy proponenty nějakého radikálního politického směru, a pachatele z běžné populace. Takové pojetí ovšem hrozí lustrací osob dle jejich politických názorů a není v souladu s mezinárodními, evropskými i národními právními normami. Oponentní stanovisko²⁰ zaslané In IUSTITIA MV předem (v lednu 2012) nebylo do dne zpracování této zprávy projednáno.

¹⁹ Mareš, M. Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům. Brno: 2011. Dostupné ze <http://www.mvcr.cz/soubor/problematika-hate-crime.aspx>, ověřeno 27. 5. 2012.

²⁰ Kalibová, K. Stanovisko In IUSTITIA, o.s. k textu doc. JUDr. PhDr. Miroslava Mareše, PhD. Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům. Praha: 2012. Dostupné z <http://www.in-ius.cz/dwn/tz-stanoviska/stanovisko-k-pojeti-hate-crime-a-extremismu.pdf>, ověřeno 27. 5. 2012.

Negativně byl nevládním sektorem a skupinami ohrožených obyvatel hodnocen i přístup MV a policie v době nepokojů na Šluknovsku. Kritizována byla především „neviditelnost“ práva. Během internetových nepokojů nedocházelo k adekvátnímu postupu proti pachatelům násilí z nenávisti, situace byla policií monitorována, a teprve dodatečně bez většího mediálního ohlasu došlo k stíhání jednotlivých pachatelů. Tento přístup vede k pocitu, že verbální incidenty z nenávisti, včetně podněcování k násilné trestné činnosti, je beztrestné a vede k jejich opakování. Internetické napětí je dále řešeno represivně, posílením bezpečnostních složek v regionu, namísto podpory dlouhodobých preventivních a sociálních programů.

6.2. Ministerstvo spravedlnosti

Resort Ministerstva spravedlnosti se cíleně nezabývá násilím/trestnou činností z nenávisti. Určité pozitivní momenty lze nalézt v legislativní činnosti a podpoře vzdělávací činnosti v rámci resortu, obdobně jako v resortu Ministerstva vnitra je však spíše tematizován extremismus. V roce 2011 byla vytvořena pracovní skupina k přípravě zákona o obětech trestných činů složená z představitelů státní správy, akademické obce a nevládního sektoru. Oběti násilí z nenávisti se

staly jednou ze skupin obětí, kterým se připravovaný zákon věnuje zvlášť a definuje je jako tzv. zvlášť zranitelné oběti (viz kap. 6). Činnost pracovní skupiny byla ukončena dokončením paragrafového znění zákona. Po přijetí zákona bude Ministerstvo vnitra pověřeno tvorbou soft-law (metodiky a dalších materiálů) týkajících se zákona o obětech trestných činů.

6.3. Zmocněnkyně vlády pro lidská práva a Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Zmocněnkyně vlády pro lidská práva má na starosti širokou agendu lidských práv, romské menšiny, národnostních menšin, neziskových organizací, zdravotně postižených a sociálního vyloučení.

Zmocněnkyně vlády pro lidská práva významnějším způsobem problematiku násilí z nenávisti **tematizuje především v souvislosti se sociálně vyloučenými lokalitami**. Aktivně reagovala v některých explicitních případech porušení práva a v případech intenzivních protiromských demonstrací ve Šluknově.

Násilí z nenávisti představuje v sociálně vyloučených lokalitách významný bezpečnostní problém, který ohrožuje obyvatele sociálně vylouče-

ných lokalit a obyvatele měst a obcí, ve kterých se sociálně vyloučené lokality nacházejí (SVL). Podmínky života v SVL jsou obtížné, zahrnují zhoršené podmínky a současně vyšší náklady na bydlení, nezaměstnanost, nízkou vzdělanost, kriminalitu, nedostatečnou zdravotní a sociální péči a projevy sociálního vyloučení. Sociálním začleňováním ve vyloučených lokalitách se zabývá Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále jen Agentura).²¹ SVL jsou pravidelným častým terčem populismu a propagandy krajní pravice, která v problémech, které jsou SVL vlastní, vidí téma ke svému zviditelnění. SVL jsou většinou obydleny Romy, žije tam však zhruba třetina romské populace. I v roce 2011 se tato místa stala prostorem veřejných aktivit krajní pravice a lze předpokládat, že v následujícím období zájem pravicových populistů a radikálů o ně, jako zástupná místa konfliktu, bude stoupat.

Agentura řeší problém násilí z nenávisti v souvislosti se zajištěním bezpečnosti sociálně vyloučených lokalit. V roce 2011 se její bezpečnostní expert analyticky a poradensky podílel na řešení situace na Šluknovsku. Agenda násilí z nenávisti bezesporu patří do gesce Agentury, logicky však nepředstavuje její hlavní prioritu, již je sociální začleňování.

²¹ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>

7. Právní a jiná doporučení

7.1. Legislativní doporučení

A) HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTNÉ ČINNOSTI Z NENÁVISTI - POHNUTKA

Problém:

Útoky motivované nenávistí z důvodu sexuální orientace, věku či zdravotního stavu nejsou považovány za útoky z nenávisti, resp. za útoky, za které by pachateli hrozila vyšší trestní sazba, jako v případě trestných činů z důvodu etnické či národnostní příslušnosti, víry či politického přesvědčení napadeného. Například tedy veřejné hanobení gayů, tělesně postižených či seniorů není trestným činem. Stejně tak homofobní vražda či ublížení na zdraví bude dle platného právního stavu řešeno jako prostá vražda nebo prosté ublížení na zdraví. Dle platného stavu tak nedochází k postižení a potrestání celé podstaty trestných činů páchaných z nenávisti vůči handicapovaným, LGBT komunitě nebo seniorům/juniorům, která spočívá právě v předsudečně motivaci. Současně je neodůvodněně rozlišováno mezi chráněnými skupinami. Podstatou kriminalizace trestné činnosti z nenávisti

přítom je kriminalizace předsudky motivovaného jednání, nikoli kriminalizace útoku na vybrané, a tímto výběrem privilegované skupiny. Platná trestněprávní úprava kromě toho není v souladu s ostatními ustanoveními právního řádu jako celku, který osoby minoritní sexuální orientace, osoby s postižením a osoby zranitelné z důvodu svého věku považuje za kategorie požívající zvýšenou ochranu (přestupkový zákon, antidiskriminační zákon).

Doporučení:

Explicitně zakotvit na úrovni základních skutkových podstat trestnost (zjm. §355 tr. zákoníku) trestných činů z nenávisti motivovaných homofobií a záští vůči druhému z důvodu jeho věku či zdravotního stavu, a to zejména tam, kde je obdobným způsobem kriminalizováno jednání motivované etnickou, náboženskou nebo politickou nevráživostí.

Uvedenou motivaci též explicitně zavést jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, a to na úrovni kvalifikovaných skutkových podstat a obecné přitěžující okolnosti (§ 42 b tr. zákoníku).

B) HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTNÉ ČINNOSTI Z NENÁVISTI - NOVÉ KVALIFIKOVANÉ SKUTKOVÉ PODSTATY

Problém:

Incidenty z nenávisti se odehrávají v mnoha formách, ne vždy těmito formám odpovídá adekvátní ustanovení trestního zákoníku. K postihnutí podstaty trestného jednání přitom pouhá základní skutková podstata nestačí. Nenávistná pohnutka chybí u trestných činů znásilnění (§ 185 tr. zákoníku), sexuálního nátlaku (§ 186 tr. zákoníku), nebezpečného vyhrožování (§ 353 tr. zákoníku) a nebezpečného pronásledování (§ 354 tr. zákoníku).

Doporučení:

Zavést kvalifikované skutkové podstaty u výše zmíněných trestných činů.

C) POSÍLENÍ ÚČASTI POŠKOZENÉHO NA TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Problém:

Poškozený či jeho zmocněnec se v současné době nemohou účastnit těch úkonů v přípravě

ném řízení, kterých se účastní obviněný či jeho obhájce. Jedná se zejména o výslech svědků (§ 165 tr. zákoníku), vyšetřovací úkony v přípravném řízení, jejichž výsledek může být použit jako důkaz (§ 165 odst.2 tr. zákoníku), obligatorní seznámení se spisem a doplnění dokazování (§ 166 tr. zákoníku) aj. Nemůže tak již v přípravném řízení jako klíčové fázi objasňování trestné činnosti aktivně vystupovat na podporu svého nároku na náhradu škody.

Doporučení:

Změnit trestní řád tak, aby umožňoval poškozenému, resp. jeho zmocněnci, účastnit se těch úkonů v trestním řízení, kterých se účastní obviněný či jeho obhájce.

D) ZAKOTVIT POVINNOST ORGÁNŮ ČINNÝCH V TRESTNÍM ŘÍZENÍ (DÁLE JEN OČTŘ)²² VŽDY OBSTARAT A PROVÉST DŮKAZ PROKAZUJÍCÍ ÚJMU NA ZDRAVÍ POŠKOZENÉHO, VČETNĚ POSTTRAUMATICKÉ STRESOVÉ PORUCHY

Problém:

Poškozený, kterému vznikla škoda na zdraví, včetně posttraumatické stresové poruchy, je v řadě případů zatížen povinností sám obstarávat lékařské posudky a zdravotní dokumentaci za účelem prokázání vzniklé škody, a to i v případech, kdy mu taková zátěž činí

nemalé potíže. Znalecké a lékařské posudky přitom obstarává v přípravném řízení též policie, a to za účelem stanovení odpovídající trestněprávní kvalifikace. K prokázání nároku na náhradu škody je nutné, aby v lékařském posudku byla bodově ohodnocena vzniklá újma, to až na výjimky policejní orgán neobstarává. A nejsou tak výjimkou případy, kdy poškozený je nucen opakovaně podstupovat lékařské či znalecké zkoumání za účelem bodového ohodnocení vzniklé škody.

V řízení před soudem pak soudy v řadě případů nepřihlíží ke stanovené újmě v podobě posttraumatické stresové poruchy, a to bez ohledu skutečnost, že tato porucha je dle vyhlášky ministerstva zdravotnictví považována za újmu na zdraví.

In IUSTITIA se setkala s případem, kdy došlo k napadení poškozeného, u kterého se rozvinula posttraumatická stresová porucha. Policejní orgán neobstaral důkaz lékařským posudkem, soud návrh zmocněnce poškozeného na provedení znaleckého posudku zamítl. Zmocněnec následně obstaral znalecký posudek na náklady poškozeného (10 000,- Kč), ale i tento posudek nebyl soudem proveden, resp. k němu soud při vynesení rozsudku nepřihlédl a náhradu škody poškozenému nepřiznal.

Doporučení:

Změnit trestní řád tak, aby OČTŘ měly povinnost provést důkazy prokazující vznik škody na zdraví, včetně posttraumatické stresové poruchy, a to včetně vyčíslení této škody v podobě bodového ohodnocení.

E) VEŘEJNÝ ZÁJEM V PŘÍPÁDECH TRESTNÉ ČINNOSTI Z NENÁVISTI A POSÍLENÍ POSTAVENÍ ORGANIZACÍ ZASTUPUJÍCÍCH OBĚTI TRESTNÉ ČINNOSTI Z NENÁVISTI

Problém:

Osoby dotčené trestnou činností z nenávisti jsou jedinými oprávněnými subjekty, které mohou vystupovat v trestním řízení v postavení poškozených. Objektem řady trestných činů z nenávisti však není individuální zájem na ochraně před trestnou činností, ale veřejný zájem na ochraně před podněcováním k nenávisti a hanobě celé skupiny osob. Pokud se takovými případy orgány činné v trestním řízení dostatečně nezabývají, není nikoho, kdo by mohl aktivně v trestním řízení vystupovat a kultivovat české právní prostředí. Mechanismus jednání ve veřejném zájmu zná na-

²² Orgány činné v trestním řízení jsou policejní orgán, státní zástupce a soud.

příklad antidiskriminační zákon či občanský soudní řád. Tyto normy umožňují organizacím, jejichž posláním je ochrana před diskriminací či ochrana životního prostředí, být v řízení aktivně legitimován.

Doporučení:

Zvážit možnosti aktivní legitimace právnických osob a zájmových sdružení v těch případech trestné činnosti, jejíž podstatou je poškozování veřejného zájmu a poškozování skupiny osob.

7.2. Doporučení pro proces objasňování trestné činnosti

F) NADUŽÍVÁNÍ ZÁKONA O POLICII VE FÁZI PROVĚŘOVÁNÍ A S NÍM SOUVISEJÍCÍ NEMOŽNOST POUŽÍT OPRAVNÝ PROSTŘEDEK

Problém:

Zejména v některých regionech se rozmohla praxe, dle které policie získává poznatky o trestné činnosti dle § 69 zákona o Policii České republiky a nepostupuje přitom dle trestního řádu. Získávání poznatků přitom končí uložením, tedy administrativním úkonem, proti kterému nemá poškozený opravný prostředek. Byť v určitém počtu oznámených

incidentů skutečně je na místě se věci dále nezabývat, neboť podání je zjevně irelevantní, měla by být oznamovateli, resp. poškozenému, dána možnost se proti takovému postupu bránit. Současně by policie měla minimalizovat případy, kdy k ukládání dochází bezdůvodně.

Doporučení:

Metodicky upravit postup při užívání zákona o Policii České republiky, legislativně doplnit opravný prostředek proti uložení.

G) VIKTIMIZACE V PRŮBĚHU PŘÍPRAVNÉHO ŘÍZENÍ ORGÁNY ČINNÝMI V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Problém:

V průběhu trestního řízení dochází v důsledku přístupu orgánů činných v trestním řízení k dalšímu poškozování obětí trestné činnosti. Jedná se především o projevy nedůvěry k verzi poškozeného, zlehčování prožitků poškozeného, zjišťování informací nesouvisejících s trestním řízením, tykání, neposkytování informací, interpretaci napadení poškozeného jako vzájemné potyčky s pachatelem, omlouvání jednání pachatelů (mladická nerozváženost, náhoda, jednání pod vlivem alkoholu), neodůvodněnou zdlouhavost trestního procesu, nevhodnost prostředí, ve kterém jsou úkony trestního řízení vedeny aj.

In IUSTITIA se v jižních Čechách setkala s případem, kdy poškozená byla opakovaně dotazována na trestnou činnost svého příbuzného, která s případem nesouvisela, a jež nebyla nikdy prokázána. V jiném případě z jižních Čech byl policejním orgánem, a následně i soudem zpochybně vznik posttraumatické stresové poruchy, a to i přes pozitivní znalecký posudek. Soud konstatoval, že se mu poškození v soudní síni nezdáli trestným činem nijak zasažení. V kauze ze středních Čech se policejní orgán a později též soud zabývaly otázkou, zda poškození, kteří byli napadeni svým sousedem, mají zaplacený poplatek za odpad či zda si jejich mladší příbuzní byli zakoupit v nedaleké restauraci cigarety, ačkoli jim dosud nebylo 18let. In IUSTITIA se též pravidelně setkává s praxí, kdy je řešena vina poškozených na jejich napadení, v případě z jižních Čech byli poškození, kteří jednali v nutné obraně dokonce obvinění (obvinění bylo následně řešeno jako přestupek, řízení trvá).

Poškození mohou být dotčeni na svých právech a důstojnosti též nepřímo organizací výslechu a prostředím, ve kterém výslech probíhá. Policejní orgány ne vždy zohledňují časové možnosti poškozených či jejich oprávněnou žádost, aby výslechy nezasahovaly do jejich pracovní doby, tak aby se jejich zaměstnavatel

o trestním řízení nedozvěděl. Zaměstnavatel sice má povinnost umožnit svědkům účast na trestním řízení, ne vždy si však poškozený přeje, aby o tom, že se účastní trestního řízení, jeho zaměstnavatel vůbec věděl. Opakované a necitlivé výslechy osob vystavených násilí z nenávisti způsobují jejich druhotnou viktimizaci, jsou jimi vnímány velmi citlivě a brání aktivnímu zapojení do trestního procesu. V některých případech jsou přítomny způsobeny nedostatečnou přípravou vyšetřovatele. Ve třech případech v roce 2011 In IUSTITIA zaznamenala nevhodné prostředí přímo na policejních služebnách. Jednalo se o rasistický vtíp na dveřích policejní služebny – Praha, rasistický vtíp na nástěnce přímo ve výslechové místnosti – jižní Čechy, výstavku neonacistických trofejí pravděpodobně zabavených při domácích prohlídkách pachatelů trestné činnosti z nenávisti – Praha. Přípravovaný zákon o obětech trestných činů předpokládá, že s poškozenými trestnou činností z nenávisti budou jednat pouze odpovídajícím způsobem vyškolení lidé.

Doporučení:

Ve spolupráci s neziskovým sektorem a akademickou sférou vytvořit školicí kurz s tematikou násilí z nenávisti určený osobám přicházejícím do kontaktu s oběťmi násilí z nenávisti.

Minimalizovat četnost výslechů na jeden v přípravném a jeden v hlavním líčení, případně zajistit jejich vedení s využitím audiovizuální techniky. Umožnit poškozeným, aby u výslechu byl přítomen jejich důvěrník. Vést výslechy citlivým způsobem a v případech sexuálních útoků s osobou toho pohlaví, jež si poškozený zvolí. (Většina bude řešena novým zákonem o obětech trestných činů).

Zvýšit kvalitu prostředí, ve kterém poškození přicházejí do kontaktu s policisty a kultivovat prostředí, ve kterém policisté pracují.

H) OZNÁMENÍ TŘETÍCH STRAN

Problém:

Osoby dotčené trestnou činností z nenávisti v některých případech upouštějí od podání trestního oznámení z toho důvodu, že se obávají pomsty pachatele či negativního přístupu OČTR. Jako varianta k oznamování trestné činnosti z nenávisti konkrétními poškozenými nebo svědky-fyzickými osobami – je možnost tzv. oznámení třetích stran (third party reporting), tedy zavedení mechanismu, který umožňuje třetím subjektům za dotčené osoby oznámit trestnou činnost a dozvědět se výsledek prověřování. Výhodou takového postupu je ochrana konkrétních osob před mstou pachatele; nejedná se totiž přítom o podávání trestního oznámení za poškozeného, ale standardizovaný mecha-

nismus sběru dat, na kterém se podílí OČTR a subjekty občanské společnosti. Mechanismus se běžně využívá v jiných oblastech kriminality (korupce) či v jiných státech i v případech násilí z nenávisti (Velká Británie, částečně Německo).

Doporučení:

Prozkoumat možnosti oznámení třetích stran v legislativním a praktickém prostředí ČR.

I) KRIMINALISTICKÉ STATISTIKY

Problém:

Terminologie kriminalistických statistik je místy nekorektní (žlutohnědá, černá, bílá rasa) či nepřesná (Arab – muslim). Nejsou sbírána data o násilí z nenávisti vůči LGBT, osobám definovaným věkem či zdravotním stavem. Tento stav vede k podceňování násilí z nenávisti na zmíněných dotčených skupinách, sekundárně demotivuje poškozené útoky oznamovat policii.

Doporučení:

Vhodně upravit terminologie policejních statistik a začít shromažďovat data o násilí z nenávisti vůči osobám s postižením, LGBT osobám a osobám napadeným z důvodu věku.

8. Přehled incidentů z nenávisti zjištěných In IUSTITIA v roce 2011²³

LEDEN 2011

1.

Datum: leden 2011	Motivace: náboženské vyznání antisemitismus
Kraj: Pardubický	Forma: poškození majetku
Stav: oznámeno policii, odloženo - neznámý pachatel	Objasňovaný motiv: není známo
Svastika nasprejovaná na památníku obětem holocaustu.	

ÚNOR 2011

2.

Datum: únor 2011	Motivace: náboženské vyznání antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok/ vyhrůžování a obtěžování
Stav: neoznámeno policii	Objasňovaný motiv: neoznámeno policii
Incident ve formě zasílání e-mailů.	

3.

Datum: únor 2011	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv neobjasňován
Dva mladí muži zbili tři muže bez domova na pražských Vinohradech. Dva z napadených museli vyhledat okamžitou lékařskou pomoc. Údajnou záminkou jejich napadení byla předchozí opakovaná žádost bezdomovců o ciga-	

retu. Mezi incidenty z nenávisti je případ zařazen proto, že se lze domnívat, že bez znaku bezdomovectví by k napadení poškozených nedošlo. Předně opakovaná žádost o cigarety není důvodem pro fyzické napadení, dále pak pachatelé využili zranitelnosti osob bez domova, resp. spoléhali na to, že případné napadení nebude poškozenými oznámeno policii. Dle informací policie napadení muži odmítli na objasnění případu spolupracovat, a proto nebylo ve věci vedeno trestní řízení ani přestupkové řízení.

BŘEZEN 2011

4.

Datum: březen 2011	Motivace: sexuální identita
Kraj: Ústecký	Forma: slovní útok/vyhrůžování
Stav: oznámeno policii/ postoupeno obecnímu úřadu, zastaveno	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován, a to ani v přestupkovém řízení

Poškozenému po předchozím konfliktu v soukromé instituci byla zaslána výhrůžná sms zpráva s transfbním vyzněním. Poškozený, který prochází proměnou, se domníval, že jeho skutečnou sexuální identitu mohla znát pouze podezřelá osoba. Poškozený podal trestní oznámení pro trestný čin nebezpečného vyhrůžování. Věc byla prověřena a postoupena k přestupkovému řízení obecnímu úřadu. Současně byl poškozený během podávání vysvětlení vystaven transfbním narážkám. Stížnost, kterou vůči jednání vyšetřovatele poškozený podal, byla vyřízena negativně.

5.

Datum: březen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Královéhradecký	Forma: slovní útok/fyzický útok

²³ Stav řízení o jednotlivých incidentech je aktualizován k 30. 6. 2012.

Stav: nepravomocné rozhodnutí soudu I. stupně, prosinec 2011	Objasňovaný motiv: národnost/etnická skupina
---	---

Po meetingu DSSS (Dělnická strana sociální spravedlnosti) skupina patnácti neonacistů napadla tři Romy, kteří byli na cestě ke svému autu a chtěli z místa odjet. Jeden napadený byl po útoku v pracovní neschopnosti. Poškozený neuplatnil nárok na náhradu škody. Nejprve byl případ řešen jako trestný čin výtržnictví, posléze v souběhu s trestným činem Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Ačkoli došlo u poškozeného ke zranění, nevyhledal zdravotní ošetření, neboť se obával, že by v důsledku pracovní neschopnosti ztratil zaměstnání. Hlavní líčení bylo pro poškozeného velmi náročné. Mezi přípravným řízením a hlavním líčením došlo ke změně výpovědí očitých svědků v neprospěch poškozených. Jeden z klíčových svědků se vyjádřil o Romech: „oni nám tu škoděj“. Obžalovaní byli zproštěni obžaloby, proti rozsudku se státní zástupce odvolal v prosinci 2011.

DUBEN 2011

6.

Datum: duben 2011	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Praha	Forma: žhářský útok
Stav: obžaloba z těžkého ublížení na zdraví/březen 2012	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován

Vícekrát trestaný pachatel si po odchodu z baru všiml spícího muže na lavičce, což ho podle jeho slov naštválo. Muž na pokus o probuzení nereagoval, a tak mu pachatel zapálil tašky, na kterých napadený spal. Poté odešel, aby si celou situaci natočil na mobilní telefon. Tašky ale náhle explodovaly, hořící muž běžel do parku, kde se pokoušel ze sebe věci strhat. Napadený utrpěl popáleniny II. a III. stupně a bude mít doživotní následky.

KVĚTEN 2011

7.

Datum: květen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Praha	Forma: slovní útok/fyzický útok
Stav: obvinění z ublížení na zdraví a výtržnictví	Objasňovaný motiv: národnost/etnická skupina

Na náměstí v Praze 5 skupina neonacistů napadla několik mladých Romů. Když jim přiběhl na pomoc otec jednoho z nich, neonacisté ho surově zbilil. Křičeli na ně „Heil Hitler“ a „vy černý svině“. Dva poškození utrpěli fyzická zranění, pohmožděniny a zhmoždění páteře, která si vyžádala pracovní neschopnost. Věc byla původně řešena jako přestupek, postupně došlo k překvalifikaci, včetně překvalifikace nenávistného motivu. V řízení dochází k průtahům ve vyšetřování. Více než rok po útoku nebyla stále podána obžaloba.

8.

Datum: květen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Praha	Forma: pronásledování na internetu
Stav: oznámeno policii (opakovaně)	Objasňovaný motiv: národnost/etnická skupina (u trestného činu Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob)

Administrátor blogů populárního on-line deníku je již od roku 2009 pronásledován mužem, kterému administrátor rušil účty z toho důvodu, že muž porušoval kodex diskutujícího. Útočník vyhrožoval poškozenému násilím a usmrcením jeho syna. Pachatel byl v dubnu 2011 odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Již následující měsíc začal administrátorovi blogů vyhrožovat znovu. Administrátor podal nové trestní oznámení, které bylo policií uloženo, administrátor nebyl o tomto kroku vyrozuměn. Proti postupu (nečinnosti) byla v dubnu 2012 podána stížnost a současně bylo podáno další trestní oznámení pro pokračující útoky ze strany pachatele. V současné době vyhrožuje útočník administrátorovi blogů téměř denně. Trestní řízení trvá a je zdouhavé, poškozený podal stížnost na průtahy v řízení. Ačkoli jsou výhrušné e-maily zasílány stále ze stejných IP adres, je řízení vedeno proti neznámému pachateli. Řízení je vedeno pro trestný čin Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob a Nebezpečné pronásledování. Trestný čin nebezpečné pronásledování nezná kvalifikovanou skutkovou podstatu spočívající v nenávistném motivu.

9.

Datum: květen 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: poškození majetku

Stav: oznámeno policií, odloženo – neznámý pachatel	Objasňovaný motiv: není známo
Svastika na synagoze	
10.	
Datum: květen 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo
Slovní útok na židovskou komunitu	

CERVEN 2011

11.

Datum: červen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Středočeský	Forma: slovní útok/fyzický útok
Stav: pravomocný rozsudek	Objasňovaný motiv: národnost/etnická skupina / u trestného činu Násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci

Skupina rumunských občanů byla v baru slovně napadena čtyřmi příslušníky krajní pravice, kteří vykřikovali nacistická a rasistická hesla a hajlovali. O několik hodin později útočníci pronikli do domu, kde Rumuni spali, a fyzicky je napadli. Rumunským občanům se podařilo je z domu vytlačit a zavolat policii. Útočníci byli odsouzeni pro přečin porušování domovní svobody a výtržnictví. Jeden z útočníků byl odsouzen pro trestný čin Násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci, neboť se trestného činu dopustil pro národnost napadených. Jeden z útočníků byl odsouzen pro projevování sympatií k hnutí potlačujícímu práva a svobody člověka. Dva z útočníků byli souzeni již v minulosti.

12.

Datum: červen 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: poškození majetku
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo
Graffiti na dveřích synagogy	

CERVENEC 2011

13.

Datum: červenec 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Středočeský	Forma: žhářský útok
Stav: řízení před soudem I. instance	Objasňovaný motiv: národnost/etnická příslušnost

Skupina příznivců krajní pravice se po účasti na neonacistickém koncertě vydala na pochod jedním městem na Kolínsku. Vykřikovali rasistická hesla a poté vhodili ručně vyrobenou louč do oken bytu, kde bydlí romská rodina. Obyvatelé bytu zvládli oheň uhasit. Útočníci byli sousedy poškozených. V trestním řízení se obhájce jednoho z obžalovaných snažil znemožnit přítomnost zmocněnce při výslechu poškozeného. Poškození se opakovaně přestěhovali, jedno z dětí mělo problémy ve škole. Poškození uplatnili nárok na náhradu škody v podobě nemajetkové újmy. Svědci v průběhu vyšetřování změnili výpověď v neprospěch poškozených. Zatímco v podání vysvětlení uváděli, že slyšeli skandovat rasistická hesla, v rámci svědecké výpovědi sdělili, že přes bouřku nic neslyšeli. Hlavní líčení je nařízeno na červen 2012.

14.

Datum: červenec 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Středočeský	Forma: fyzický útok
Stav: podána obžaloba / leden 2012	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován, a to přesto, že jeden z útočníků byl v minulosti za rasisticky motivovaný trestný čin odsouzen

Rvačka mezi šesticí příznivců krajní pravice a dvěma muži vietnamské národnosti se strhla poté, co vietnamská barmanka odmítla radikálům nalít další nápoj, protože už byli opilí. Trestně stíháni jsou čtyři muži, nenávistný motiv není objasňován. Poškozený se s náhradou škody v trestním řízení zatím nepřipojil.

15.

Datum: červenec 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Plzeňský	Forma: slovní útok/fyzický útok
Stav: nepravomocně skončené řízení před soudem I. instance	Objasňovaný motiv: národnost/etnická příslušnost

Dvě romské dívky byly v parku verbálně napadeny dvěma příznivci krajní pravice. Utekly před nimi ke svému domu, kde se chtěly schovat. Útočníci ozbrojeni baseballovými pálkami nejprve zaútočili na okno obydlí, posléze na strýce dívky, který jim přiběhl z domu na pomoc. Dívky se v domě schovaly a zavolaly další příbuzné. Strýc byl mezitím brutálně napadán před domem, útočníci jej škrtili, přičemž dočasně ztrácel vědomí. Skupina příbuzných mu přišla na pomoc a bránila jej. Útok provázely rasistické nadávky ("dneska pojedete do luftu", "vezmu benzín a podpálíme vás"). Policie obvinila z trestného činu nejen útočníky, ale též obránce napadených. Obránci podali proti obvinění stížnost opřenou o skutečnost, že jednali v nutné obraně. Trestní stíhání obránců bylo postoupeno do přestupkového řízení, které není dosud skončeno. V průběhu roku 2011 se u poškozeného strýce a jedné dívky objevila intenzivní psychosomatická stresová reakce, která nabyla charakteru posttraumatické stresové poruchy. Poškození chtěli uplatnit nárok na náhradu škody v podobě způsobené škody na zdraví. Lékařka jim nejprve odmítla vystavit lékařský posudek, posléze jej sice vydala, ale s douškou, že je vydáván na objednávku advokáta za účelem nároku na náhradu škody v době, kdy do hlavního líčení zbývá týden. Současně vzniklou škodu bodově neohodnotila. Poškození prostřednictvím svého zmocněnce navrhli důkaz znaleckým posudkem z oboru psychiatrie, který by prokázal vznik posttraumatické stresové poruchy a bodově ji ohodnotil. Soud opakovaně návrh zamítl. Poškození byli nuceni si důkazní prostředek obstarat na své náklady. Případ získal značnou mediální pozornost, včetně stereotypizujícího a viktimizujícího zobrazování poškozených. Poté, co poškození zpočátku médiím důvěřovali a poskytli jim několik rozhovorů, došlo z pohledu poškozených k jejich negativnímu zobrazení a stejně negativní reakci veřejnosti.

16.

Datum: červenec 2011/ neověřeno	Motivace: náboženství
Kraj: Moravskoslezský	Forma: slovní útok/fyzický útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Na dětském hřišti došlo k potyčce mezi Romkou a muslimkou. Po předchozí hádce a sérii nadávek strhla útočnice napadené cizince z hlavy muslimský šátek a náušnice.

17.

Datum: červenec 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Středočeský	Forma: slovní útok/fyzický útok/ zastřašování

Stav: neoznáměno policii	Objasňovaný motiv: neoznáměno policii
---------------------------------	--

Oslavu narozenin jedné romské rodiny přerušil příjezd policie, kterou zavolal někdo ze sousedů. Několik členů rodiny bylo odvezeno do policejní cely. Od příjezdu policie až po propuštění z cely čelili neadekvátnímu zacházení (fyzické útoky, neposkytnutí pomoci, odepření oblečení) a rasistickým urážkám („černá svině, černocho, drž hubu, cikáne, radši do plynu s váma, než abyste žili, shnijete v kriminále“). Poškození nepodali trestní oznámení ani stížnost ke kontrole postupu policie, a to z obavy před případným dalším postihem či šikanózním jednáním.

18.

Datum: červenec 2011	Motivace: sexuální orientace
Kraj: Středočeský	Forma: slovní útok/zastřašování
Stav: neoznáměno policii	Objasňovaný motiv: neoznáměno policii

V pražském nočním autobuse skupina mladíků napadla pár gayů. Incident skončil fyzickou potyčkou mezi zúčastněnými. Poškození nepovažovali (trestně)právní řešení za smysluplné.

19.

Datum: červenec 2011	Motivace: náboženské vyznání/ antisemitismus
Kraj: Jihočeský	Forma: poškození majetku
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Nápis a svastika na synagoze

20.

Datum: červenec 2011/ neověřeno	Motivace: náboženství
Kraj: Středočeský	Forma: slovní útok/fyzický útok se zbraní
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Dvojice svědků Jehovových se po zazvonění u rodinného domu setkala se sérií urážek a vyhrožování zbraní.

21.

Datum: červenec 2011	Motivace: náboženské vyznání/ antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok

Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo
Slovní útok na židovskou komunitu	

SRPEN 2011

22.

Datum: srpen 2011	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Jihomoravský	Forma: žhářský útok s následkem smrti
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv neobjasňován

Čtyři mladíci (hlavním dvěma aktérům bylo 14 a 15 let) úmyslně a brutálně zaútočili na dva muže bez domova s cílem je usmrtit. Přišli k chatce, kterou muži obývali, vyhrožovali jim zabitím a nakonec chatku zapálili. Jeden z nich se udusil, druhého brutálně zbilí. Napadený přežil jenom proto, že předstíral bezvědomí.

23.

Datum: srpen 2011	Motivace: sexuální orientace
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: neoznámeno policii	Objasňovaný motiv: neoznámeno policii

Německý gay pár, návštěvníci Prague Pride, byli v noci napadeni skupinou osob v kuklách. Jeden z napadených utrpěl zranění. Přivolaná záchranná služba poté odmítala jeho partnerovi nastoupit do sanitky a doprovodit svého blízkého do nemocnice. Poté, co se tohoto domáhal, došlo k potyčce a dotýčný byl pacifikován policií (byl postaven ke zdi a bylo mu zamezeno v dalším pohybu). Poškození nepodalí trestní oznámení, neboť neměli již další důvěru v orgány činné v trestním řízení. Po návratu do vlasti podali podnět německé policii, která se věc snažila řešit prostřednictvím české ambasády v Německu, bez dalšího efektu. Případ není dále řešen.

24.

Datum: srpen 2011	Motivace: sexuální orientace
Kraj: Praha	Forma: poškození majetku
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: není známo

Na jednom z pražských podniků někdo zapálil duhovou vlajku. Podnik se cílem drobných útoků stává pravidelně. Duhová vlajka, symbolizující LGBT

komunitu, je opakovaně kradena. Útok byl oznámen policii. Trestní řízení bylo odloženo.

25.

Datum: srpen 2011	Motivace: sexuální orientace
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: vyřešeno jako přešupek	Objasňovaný motiv: sexuální orientace

Účastnice Prague Pride byla během sobotního pochodu napadena protestujícím přívržencem krajní pravice. Dívka utrpěla majetkovou škodu, byl jí zničen deštník. Pachatel byl zadržen na místě, proběhla u něj kontrola totožnosti. Později bylo poškozené sděleno, že pachatel nebyl ztotožněn. Proti odložení věci podala poškozená stížnost, následně byla dohledána totožnost pachatele. Věc byla postoupena do trestního řízení.

26.

Datum: srpen 2011	Motivace: barva pleti/národnost/etnická příslušnost/příslušnost k sociální skupině
Kraj: Praha (místo, kde vyšel čin najevo)	Forma: slovní útok
Stav: pravomocný zprošťující rozsudek	Objasňovaný motiv: národnost

Trojice rapperů zveřejnila píseň, v níž „radila“, jak se zbavit bezdomovců, Romů a přistěhovalců. Ve věci bylo zahájeno trestní řízení, umělci byli obviněni a postaveni před soud. Samotný státní zástupce však vystupoval v jejich prospěch a argumentoval, že činnost obžalovaných je kryta svobodou projevu. Obžalovaní byli zproštěni obžaloby.

Text:

„s Rezníkem a Pitem jsme vymysleli řešení,
na somráky z Karláku necháme spadnout lešení,
na Ukrajince zase čeká hromadný oběšení,
nechat je tu žít v klidu tak to by bylo zhřešení,
za vraždu Ukrajince dostaneš tři mince
za odstranění somráka dostaneš hnedle medáka
za upálení feťáka dostaneš čubku na ptáka
za odstranění houmlése tu nikdo vinu nenese.“

27.

Datum: srpen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Ústecký	Forma: slovní útok/vyhrožování

Stav: oznámeno policii/trestní řízení nebylo zahájeno	Objasňovaný motiv: trestní řízení nebylo zahájeno
Romské rodině v jednom severočeském městě vyhrožoval sused, že je zabije. Rodina požádala o pomoc policii a místní městský úřad. Z obou zazněla pouze rada, aby se schovali. Rodině nezbylo, než ze svého města utéct a hledat útočiště jinde.	

28.

Datum: srpen 2011/ motiv neověřen	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: nepravomocný trestní příkaz	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován
Skupina asi pěti útočníků napadla muže bez domova, pouze jednoho z pachatelů se podařilo zadržet. Napadený muž utrpěl zranění. Pachatel byl nepravomocně odsouzen pro trestný čin výtržnictví a ublížení na zdraví k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku s podmíněným odkladem na zkušební dobu 3 roky.	

29.

Datum: srpen 2011/motiv neověřen	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: řešeno jako přešůpek Městským úřadem	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován
V Praze 10 v nočních hodinách útočník napadl muže bez domova. Policie věc šetřila jako přešůpek proti občanskému soužití. Věc byla postoupena k rozhodnutí Městskému úřadu.	

30.

Datum: srpen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Středočeský	Forma: žhářský útok
Stav: trestní řízení odloženo/ listopad 2011	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv neobjasňován
Do domku, v němž bydlely tři romské rodiny, někdo vhodil zapálenou tyč. Od tyče chytila dětská postýlka, ve které v té době našťěstí žádné dítě ne-spalo. Rodině se podařilo požár uhasit vlastními silami.	

31.

Datum: srpen 2011	Motivace: náboženské vyznání/ antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo
Slovní útok na Židy	

ZÁŘÍ 2011

32.

Datum: září 2011	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Jihočeský	Forma: fyzický útok
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: není známo
Dva bezdomovci byli napadeni před obchodním domem. Nejprve jim útočník nadával a vyhrožoval smrtí. Pak jednoho z nich těžce fyzicky zranil.	

33.

Datum: září 2011	Motivace: barva pleti
Kraj: Zlínský	Forma: fyzický útok
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: není známo
Tři cizinci vietnamské národnosti při odchodu z diskotéky čelili vulgárním nadávkám od skupiny asi pěti osob. Incident skončil fyzickým útokem na dva cizince a těžkým ublížením na zdraví jednoho z nich.	

34.

Datum: září 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Ústecký	Forma: slovní/fyzický útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo
Na sídlišti jednoho severočeského města byl napaden mladý Rom. Kolem-jdoucí ho nejprve slovně urážel („ty černá hubo, proč nejdeš do Indie?“) a pak došlo k fyzické konfrontaci. Po uklidnění situace útočník přiznal, že byl našťvaný kvůli událostem v Rumburku a Novém Boru. Případ byl řešen ve spolupráci s asistentem prevence kriminality.	

35.

Datum: září 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Ústecký	Forma: slovní/fyzický útok
Stav: neoznáměno policii	Objasňovaný motiv: neoznáměno policii

Muž romské národnosti seděl před domem. Dva procházející mladíci mu začali rasisticky nadávat ("patříš do plynu", "černá svině"). Napadenému přišel na pomoc kamarád. Strhla se bitka. Bylo vyřešeno ve spolupráci s asistentem prevence kriminality.

36.

Datum: září 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok/fyzický útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: národnost/není známo

Fyzický útok včetně antisemitského verbálního útoku ve veřejném prostoru

37.

Datum: září 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: poškození majetku
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Dva zničené stolpersteiny (pamětní kameny obětím holocaustu vložené v chodnících)

38.

Datum: září 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Slovní útok obsahující pohružku fyzického násilí

39.

Datum: září 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Jihomoravský	Forma: poškození majetku/vyhrožování

Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo
-------------------------	--------------------------------------

Výhrůžný nápis na majetku člena židovské komunity

RIJEN 2011

40.

Datum: říjen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Ústecký	Forma: slovní útok/fyzický útok
Stav: neoznáměno policii	Objasňovaný motiv: neoznáměno policii

Muž romské příslušnosti byl nejprve slovně a poté fyzicky napaden policiisty ČR v místě jeho bydliště. Napadený nepodal proti útoku ani trestní oznámení, ani stížnost.

41.

Datum: říjen 2011/ motiv neověřen	Motivace: barva pleti
Kraj: Ústecký	Forma: fyzický útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Skupina Romů zbila v parku jednoho severočeského města mladý pár (příslušníky majority).

42.

Datum: říjen 2011	Motivace: náboženství/islamofobie
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: národnost/není známo

Muž, který kvůli svému původu nejprve čelil neochotě obsluhy jednoho pražského baru ho obsloužit, byl poté fyzicky napaden přivolanými příslušníky policie a jedním místním občanem. Psychickému a fyzickému násilí čelil i v autě cestou na policejní stanici a následně též v policejní cele. Muž byl posléze obviněn z napadení úřední osoby, řízení v této věci nadále trvá, hlavní líčení bylo v červnu 2012 odročeno. Ve prospěch napadeného podali svědci případů stížnost odboru vnitřní kontroly policie. Případem se posléze zabývala i Generální inspekce bezpečnostních sborů, na straně policistů nebylo shledáno pochybení.

43.

Datum: říjen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Olomoucký	Forma: slovní útok/fyzický útok

Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: není známo
-------------------------------	--------------------------------------

Muž romské národnosti byl v baru verbálně napaden rasistickými nadávkami. Poté se mezi ním a útočníkem strhla bitka. Po příjezdu policie spor pokračoval před barem, kam přišli rodinní příslušníci napadeného. Celá rodina si musela vyslechnout rasistické urážení od přihlížejících i policie. Muž romské národnosti byl posléze zadržen policií a prověřován pro to, že mohl spáchat trestný čin na muži, který jej dříve verbálně napadl. Údajně došlo k jeho obtěžování i na policejní stanici.

44.

Datum: říjen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Praha	Forma: fyzický útok
Stav: policie případ odložila	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován

Muž romské národnosti byl slovně a fyzicky napaden v baru, později i na ulici před barem přibližně padesát metrů od policejní služebny. Napadený utrpěl otřes mozku a zlomeninu čelisti. Musel podstoupit bolestivou operaci. V místě, kde došlo k napadení muže, dochází k pravidelnému páchání trestné činnosti, přesto zde není umístěn kamerový systém. Kamerový systém umístěný přímo v baru v den napadení nefungoval. Útočníci, pravidelní hosté baru, nebyli vypátráni a policie případ odložila.

45.

Datum: říjen 2011	Motivace: příslušnost k sociální skupině
Kraj: Jihomoravský	Forma: žhářský útok
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: není známo

Třem lidem bez domova někdo v říjnových ranních hodinách zapálil stany, ve kterých spali. Všichni utrpěli popáleniny, jedna žena musela vyhledat lékařské ošetření. Řízení trvá.

46.

Datum: říjen 2011	Motivace: náboženství
Kraj: Ústecký	Forma: slovní útok
Stav: podnět České advokátní komory	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv neobjasňován

Proti podjatosti znalce v oboru extremismus, který zpracovával posudek v řízení proti představitelce krajní pravice, byla jejím advokátem podána ná

mitka z důvodu domnělého židovského původu znalce. Soud tuto námitku zamítl jako irrelevantní. Postup advokáta byl kritizován řadou předních práv níků, např. předsedou Ústavního soudu nebo autorem Etického kodexu advokátní komory. Naopak podporu námitce vyjádřil poradce prezidenta. Znalec podal podnět proti způsobu vedení obhajoby české advokátní komory. Česká advokátní komora podala v dubnu 2012 na advokáta kárnou žalobu. Řízení trvá, advokátovi hrozí napomenutí, pokuta až do stonásobku minimální mzdy či dočasný nebo úplný zákaz výkonu advokacie.

47.

Datum: říjen 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Ústecký	Forma: slovní útok
Stav: neoznámeno policii	Objasňovaný motiv: neoznámeno policii

Romská rodina byla nucena opustit autobus poté, co asi pět osob z majority křičelo, že s "cigošema" v jednom autobuse nepojede. Rodiče se báli o své děti. Napadení dle svých slov již autobusem jezdit nebudou. Případ není dále nijak řešen.

LISTOPAD 2011

48.

Datum: listopad 2011	Motivace: barva pleti
Kraj: Jihočeský	Forma: fyzický útok
Stav: byla podána obžaloba/dubem 2012	Objasňovaný motiv: barva pleti

V jednom jihočeském městě došlo k napadení ženy, významné zpěvačky, z důvodu její barvy pleti. Ženě útočníci nejprve rasisticky nadávali, posléze ji tahali za vlasy a plivali na ni. Incidentu byl přítomen i policista mimo službu. Útočníky byli přívrženci krajní pravice. K incidentu došlo v místní restauraci po demonstraci DSSS. Oba útočníci byli v dubnu 2012 obžalováni. Jeden z nich z trestného činu Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Případ trvá.

49.

Datum: listopad 2011	Motivace: národnost/etnická příslušnost
Kraj: Praha	Forma: slovní útok/zastrašování
Stav: neoznámeno policii	Objasňovaný motiv: neoznámeno policii

Romské ženě v průběhu několika měsíců chodily výhrůžné, vulgární a rasistické sms zprávy, z důvodu jejich veřejných aktivit ve prospěch romské komunity. Po dvouměsíčním vyhrožování ustaly. Případ byl konzultován s policií, ale není řešen právní cestou.

50.

Datum: listopad 2011	Motivace: barva pleti
Kraj: Ústecký	Forma: fyzický útok
Stav: oznámeno policii, probíhá řízení	Objasňovaný motiv: nenávistný motiv není objasňován

Cizinec tmavé barvy pleti byl napaden před nádražím. Útočníci mu zlomili žebra. Muž nerozuměl, z jakého důvodu na něj zaútočili, vzhledem k tomu, že jeho napadení nepředcházelo žádnému incidentu. Poškozený se domnívá, že se stal terčem útoku z důvodu své barvy pleti. Případ je stále v řešení.

51.

Datum: listopad 2011	Motivace: sexuální příslušnost
Kraj: Jihomoravský	Forma: slovní útok/zastrašování
Stav: neoznámeno policii	Objasňovaný motiv: neoznámeno policii

Homosexuálnímu muži a jeho okolí někdo skrze e-mailové zprávy nadával a vyhrožoval.

52.

Datum: listopad 2011	Motivace: barva pleti/náboženské vyznání
Kraj: není známo / internet	Forma: slovní útok
Stav: oznámeno policii	Objasňovaný motiv: není známo

O muži, který aktivně vystupuje proti krajní pravici a rasistům v ČR, byla založena nenávistná webová stránka s cílem ho pošpinit a zastrašit. Webová prezentace je označena za duševně nemocného, pachatele trestné činnosti a násilníka. Poškozený podal trestní oznámení. Případ trvá.

53.

Datum: listopad 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Praha	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Slovní útok na člena židovské komunity

54.

Datum: listopad 2011	Motivace: náboženství
Kraj: Praha	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Písemná hrozba židovské komunitě

55.

Datum: listopad 2011	Motivace: náboženství
Kraj: (na internetu)	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Psaná výzva k fyzické likvidaci Židů

PROSINEC 2011

56.

Datum: prosinec 2011	Motivace: bez motivace
Kraj: Jihočeský	Forma: poškození majetku
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Poškození církevního majetku – namalovaná říšská orlice a hákový kříž na kapliče. Vznikla majetková škoda menšího rozsahu.

57.

Datum: prosinec 2011	Motivace: náboženské vyznání/antisemitismus
Kraj: Plzeňský	Forma: slovní útok
Stav: není známo	Objasňovaný motiv: není známo

Verbální vystoupení před židovským objektem

Přehled ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku upravujících trestnou činnost z nenávisti		Základní skutková podstatata	
Paragrafové znění			
Rasa	x	§ 352 odst. 2	násilí vůči skupině obyvatelů a proti jednotlivci
Etnická skupina	x	§ 355	hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
Národnost	x	§ 356	podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod
Politické přesvědčení	x	§ 400	genocidium
Bez/vyznání	x	§ 401	útok proti lidskosti
Třída	o	§ 402	apartheid a diskriminace skupiny lidí
Jiná skupina osob	o	§ 403	založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
Pohlaví	o	§ 404	projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
Kultura	o	§ 405	popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia
Sexuální orientace	o		
			Okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby/ kvalifikované skutkové podstaty
	x	§140 odst. 1 a 2, 3 písm. g)	vražda
	o	§ 141 odst. 1, 2	zabití
	x	§ 145 odst. 1, 2 písm. f)	těžké ublížení na zdraví
	x	§ 146 odst. 1, 2 písm. e)	ublížení na zdraví
	x	§ 149 odst. 1, 2 písm. c)	mučení a jiné nelidské a kruté zacházení
	x	§ 170 odst. 1, 2 písm. b)	zbavení osobní svobody
	x	§ 171 odst. 1, 2 písm. b)	omezování osobní svobody
	x	§ 172 odst. 1 a 2, 3 písm. b)	zavlečení
	x	§ 175 odst. 1, 2 písm. f)	vydírání
	x	§ 183 odst. 1, 3 písm. b)	porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí
	o	§ 185	znásilnění
	o	§ 186	sexuální nátlak
	x	§ 228 odst. 1 a 3 písm. b)	poškození cizí věci
	x	§ 329 odst. 1, 2 písm. b)	zneužití pravomoci úřední osoby
	o	§ 272 odst. 1, 2	obecné ohrožení
	o	§ 353 odst. 1, 2	nebezpečné vyhrožování
	o	§ 354 odst. 1, 2	nebezpečné pronásledování
			některé vojenské trestné činy
	x	§ 42 písm. b)	Obecné přitěžující okolnosti

Literatura

- Čírtková, L. (2004). Forezní psychologie.
- Ehrlich, H.J. (2009). Hate Crimes and Ethnoviolence: The History, Current Affairs, and Future of Discrimination in America. Boulder, CO: Westview Press.
- European Union Fundamental Rights Agency (2009): Hate Speech and Hate Crimes against LGBT Persons
- Hate Crime Laws. A Practical Guide (2009)
- Herek, G. M. Berill, K.T. (eds.) (1992). Hate Crimes. Confronting Violence Against Lesbians and Gay Men.
- Herczeg, J. (2008). Trestné činy z nenávisti.
- Kalibová, K. (2010) Jak chránit před násilím z nenávisti. In Kolektiv autorů: Zapomenuté oběti. Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR.
- Kalibová, Klára (2011): Násilí z nenávisti a média.
- Lawrence, F.M. (2002). Punishing hate: bias crimes under American law.
- McDevitt, J., Levin, J. and Bennett, S. (2002). Hate Crime Offenders: An Expanded Typology.
- Pechová, O. (2009). Diskriminace na základě sexuální orientace. E-psychologie. Dostupné z: <http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>
- Perry, Barbara (2003): Where we go from here? Researching hate crime. Internet Journal of Criminology
- Štěchová, M. (2001). Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevraživosti.

Chcete podpořit naši činnost a vydání příští
Zprávy o násilí z nenávisti?

Můžete finančním darem na
2600264826/2010.

Pro jiné způsoby podpory prosím pište na
fundraising@in-ius.cz

Zpráva o násilí z nenávisti v České republice za rok 2011
Klára Kalibová (ed.)

Vydala In IUSTITIA, o. s.
P. O. Box 15, 110 00 Praha 1
www.in-ius.cz

IN IUSTITIA

